

Davy van Beers (s4465172)
Begeleider: Drs. Jackie van de Walle
Bachelorthesis Geografie, Planologie en Milieu (GPM)
Faculteit der Managementwetenschappen

Jongeren in de Reeshof

Hoe beleven zij de leefbaarheid in een Vinex- wijk?

Juni 2018

Voorwoord

Deze bachelorthesis is geschreven ter afsluiting van mijn bachelor Geografie, Planologie en Milieu. Deze bachelorthesis gaat over de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof. Ik woon zelf in de buurt van de Reeshof en ik vond het altijd een interessante wijk. Het lijkt voor mij niet leuk om daar te wonen, maar toch worden er elk jaar huizen bijgebouwd in de Reeshof.

Voor dit onderzoek wil ik de volgende personen bedanken: mijn begeleider Jackie van de Walle, de geïnterviewde personen Marjo van Velthoven, Janna Kuiper, Fleur Hubregtse, Kim Stienen en alle jongeren die mijn enquête hebben ingevuld. Ook wil ik mijn oude school het Theresialyceum bedanken met het (uit)delen van mijn enquête.

Davy van Beers

Nijmegen, juni 2018

Inhoudsopgave

Samenvatting	6
Hoofdstuk 1: Projectkader	8
1.1 Projectkader	8
1.2 Doelstelling	11
1.2.1 Maatschappelijke relevantie	11
1.2.2 Wetenschappelijke relevantie	11
1.3 Vraagstelling	12
1.4 Onderzoeksmodel	12
1.5 Leeswijzer	12
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader	14
2.1 Theoretisch kader	14
2.1.1 Suburbane gebieden	14
2.1.2 Jongeren	16
2.1.3 Leefbaarheid	19
2.2 Conceptueel model	23
Hoofdstuk 3: Methodologie	24
3.1 Onderzoeksstrategie	24
3.2 Onderzoeksmateriaal	25
3.3 Beschrijvende statistiek	26
Hoofdstuk 4: Deelvraag 1	28
4. Welke cijfers zijn er bekend over de leefbaarheid van de Reeshof?	28
4.1 Leefbaarometer	28
4.2 De wijktoets	29
Hoofdstuk 5: Deelvraag 2	31
5. Welke aspecten van de leefbaarheid zijn belangrijk voor jongeren in de Reeshof?	31
5.1 Ruimte en groen	31
5.2 Voorzieningen	32
5.3 Bereikbaarheid	35
5.4 Sociale woonomgeving	35
5.5 Veiligheid	37
5.6 Samenvatting	37

Hoofdstuk 6: Deelvraag 3	38
6. Wat zijn de sterke, zwakke en verbeterpunten van de leefbaarheid voor jongeren in de Reeshof?	38
6.1 Ruimte en groen	38
6.2 Voorzieningen	39
6.3 Bereikbaarheid	42
6.4 Sociale woonomgeving	43
6.5 Veiligheid	45
6.6 Samenvatting	46
Hoofdstuk 7: Hoofdvraag	47
7. Hoe ervaren jongeren de leefbaarheid in de Vinex-wijk de Reeshof?	47
Hoofdstuk 8: Conclusie en aanbevelingen	48
Discussie	51
Reflectie	52
Bijlage	53
Bijlage 1: Leefbaarheidsmonitor cijfers van de buurten in de Reeshof	53
Bijlage 2: Observatieschema	54
Bijlage 3: Berekening beoordeling leefbaarheid met gewicht	59
Bijlage 4: Enquête	60
Literatuur	84

SAMENVATTING

Inmiddels wonen bijna 800.000 mensen in Vinex-wijken. Van al die mensen wordt de groep van 12 tot 24 jaar steeds groter. Maar de stedenbouwkundigen van de Vinex-wijken hebben bij de bouw weinig tot geen rekening gehouden met de wensen van deze jongeren. Er zijn niet genoeg voorzieningen die gericht zijn op deze leeftijdsgroep. Daardoor gaan jongeren zich vervelen en kunnen zij overlast veroorzaken. Dit onderzoek richt zich dus op jongeren van 12 tot 24 jaar die in de Vinex-wijk de Reeshof (Tilburg) wonen. Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in wat jongeren vinden van de leefbaarheid van de Vinex-wijk de Reeshof om vervolgens een overzicht te creëren van de sterke en zwakke punten van de leefbaarheid in de Reeshof. De relevantie van dit onderzoek is dat er nog niet veel bekend is over de leefbaarheid van jongeren. De meeste onderzoeken over leefbaarheid worden gehouden onder mensen ouder dan 18 jaar. De centrale vraag van dit onderzoek luidt: *'Hoe ervaren jongeren de leefbaarheid in de Vinex-wijk de Reeshof?'*

In het theoretisch kader worden de volgende begrippen behandeld: suburbane gebieden, jongeren en leefbaarheid. Als eerste wordt het begrip *suburbane gebieden* behandeld. Nederland heeft periodes van urbanisatie en suburbanisaties gekend. Tijdens de suburbanisatie periodes kwamen steden onder druk te staan. Een reactie daarop was de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (Vinex). Het doel van de Vinex-wijken was om jonge gezinnen in de stad te houden. Daarna wordt in het theoretisch kader het begrip *jongeren* behandeld. Als jongeren vrije tijd hebben, zijn ze het meest bezig met televisie kijken, gamen en sociale media. Veel van dit gebeurt binnen, maar de rest van de vrije tijd speelt zich buitenshuis af. Jongeren houden zich dan bezig met vrienden opzoeken, sporten en uitgaan. Als laatste begrip is *leefbaarheid* behandeld in het theoretisch kader. Tijdens het onderzoek is de volgende definitie gebruikt van leefbaarheid: *'Leefbaarheid is de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeftes die er door de mens aan worden gesteld'* (Leidemeijer et al, 2008). In dit onderzoek wordt de leefbaarheid gevormd door drie hoofddimensies: de fysieke woonomgeving, veiligheid en de sociale woonomgeving. De fysieke woonomgeving bestaat verder uit de volgende deeldimensies: ruimte en groen, voorzieningen en bereikbaarheid. De sociale woonomgeving heeft de deeldimensies: sociale culturele samenstelling en sociale samenhang.

Het uitgevoerde onderzoek is een cross-section survey. Dat betekent dat dit onderzoek kwantitatief is. Verder wordt de data verzameld via enquêtes, deze zijn verspreid onder jongeren in de Reeshof. Uiteindelijk hebben 85 jongeren de enquête ingevuld. Ook zijn er twee interviews gehouden om meer informatie te krijgen over jongeren in de Reeshof. Het ene interview is gehouden met de wijkregisseurs van de gemeente Tilburg en de andere met een jongerenorganisatie in de Reeshof.

Met de cijfers van de enquête zijn deelvraag 2 en 3 beantwoord, met behulp van het statistisch programma SPSS. Maar eerst is in deelvraag 1 gekeken wat de bekende cijfers zijn van de leefbaarheid van de Reeshof. Bij de leefbaarometer en de wijktoets scoort de Reeshof beter dan het gemiddelde van de gemeente Tilburg. De bewoners zijn dus tevreden over hun woonomgeving. In deelvraag 2 is onderzocht welke aspecten jongeren belangrijk vinden qua leefbaarheid. Daaruit kwam naar voren dat jongeren *veiligheid* het belangrijkste aspect vinden. Daarna volgen de volgende aspecten: *bereikbaarheid, ruimte* en *groen, voorzieningen*. De jongeren vinden de *sociale woonomgeving* het minst belangrijke aspect van leefbaarheid. In de derde deelvraag is onderzocht wat jongeren vinden van de leefbaarheid in de Reeshof. De jongeren zijn het meest positief over de bereikbaarheid van de Reeshof. Ze geven gemiddeld een 7,7 voor de bereikbaarheid. Daarna waren de jongeren het meest positief over de ruimte en het groen in de wijk, het cijfer was een 6,7. Net daaronder gaven de jongeren een 6,6 aan de veiligheid

in de Reeshof, daarna gaven de jongeren een 6,4 voor de voorzieningen. De jongeren zijn het minst positief over de sociale woonomgeving in de Reeshof, dit aspect beoordelen zij met een 6,1.

Om de hoofdvraag te beantwoorden moeten aan de beoordelingen wegen gegeven worden. Die wegen komen voort uit deelvraag 2. Daaruit volgt een score van de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof. De jongeren beoordelen de leefbaarheid in de Reeshof met een 6,8. Dit cijfer is hetzelfde zonder wegen, de wegen maken dus geen verschil. De jongeren beoordelen de leefbaarheid van de Reeshof met een voldoende, maar deze is wel lager dan de cijfers van de leefbaarometer en de wijkttoets. Jongeren beoordelen de leefbaarheid dus anders dan volwassenen. De jongeren hebben dus andere wensen en die kunnen niet allemaal worden ingevuld door de wijk. De jongeren missen bijvoorbeeld horeca- en uitgaansvoorzieningen in de wijk. Maar uit de interviews kwam naar voren dat ondernemers niet naar de Reeshof willen komen. De jongeren zijn dus gematigd positief over de leefbaarheid in de Reeshof, maar zijn onderling verdeeld. De 'jongere' jongeren beoordelen de leefbaarheid van de Reeshof hoger dan de 'oudere' jongeren.

HOOFDSTUK 1: PROJECTKADER

1.1 Projectkader

Op dit moment woont ongeveer 5% van de Nederlanders in Vinex-wijken. Dit komt neer op het feit dat bijna 790.000 mensen Vinex-bewoners zijn (CBS, 2016a). Die bewoners hebben hun woning te danken aan de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra (Vinex). In 1993 werden locaties aangewezen als uitbreidingsgebied van de steden door de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer destijds. Deze locaties lagen vooral aan de rand van al bestaande steden (Raets, 2008). Het plan was eerst om tien jaar te bouwen, daar kwam later vijf jaar bovenop. In die 15 jaar zouden er 650.400 nieuwe woningen bijgebouwd moeten worden. 70% van die woningen zouden gebouwd worden in stedelijk gebied. Uiteindelijk zijn er 42.763 woningen minder gebouwd, (Ministerie van VROM, 2007) (Van der Wouden, 2015) dat zijn nog altijd ruim 400.000 nieuwe woningen binnen stedelijk gebieden. De doelstellingen zijn in bruto aantallen wel gehaald. De bruto aantallen zijn het totaal van de nieuwbouw, overige toevoegingen en zonder de aftrek van de sloop van oude woningen.

Al deze nieuwe woningen, wijken en bewoners zorgen voor verschillende meningen. In kranten is veel geschreven over de positieve en negatieve kanten van de Vinex-wijken. Het Algemeen Dagblad (2011) publiceerde een artikel met als titel: *'Vinex-wijk getto van de toekomst'*. In het artikel worden de voorzieningen de handicap van de wijken genoemd. De mix tussen wonen, werken en spelen zou weinig aandacht gekregen hebben bij de stedenbouwkundigen. Dit kan leiden tot verveling van jongeren en het begin vormen van overlast. De politie moet dan ook geregeld ingrijpen in Vinex-wijken, zoals in Amsterdam (IJburg), Rotterdam (Nesseland), Den Haag (Ypenburg) en Utrecht (Leidsche Rijn) (Algemeen Dagblad, 2011).

De andere, positieve kant van de Vinex-wijk wordt opgelicht in een artikel van De Volkskrant (2012). Daarin wordt een onderzoek van het sociaal en cultureel planbureau naar voren gehaald. In het nieuwe onderzoek blijkt dat de schrik dat Vinex-wijken de nieuwe getto's worden niet gerechtvaardigd is. Ondanks de negatieve beeldvormingen trekken de wijken nog steeds bewoners aan met hoge inkomens en hoge opleidingen. In tegenstelling tot de negatieve beeldvorming van de media en de negatieve visies van architecten en stedenbouwkundige zijn de bewoners van Vinex-wijken positief over hun woningen en omgeving.

Leefbaarheid Vinex-wijken

Al deze Vinex-wijken hebben het woonklimaat van Nederland veranderd. Vinex-wijken zijn onder te verdelen in drie categorieën (Van der Wouden, 2015). De eerste is een uitbreiding van al een bestaande uitgebreide wijk. Deze wijken zijn meestal gebouwd aan de rand van een dorp en hebben dus weinig voorzieningen (Van der Wouden, 2015). Een voorbeeld van zo'n Vinex-wijk is Broekpolder in Beverwijk. De tweede categorie is de kleine zelfstandige wijk met voorzieningen. In deze wijken kunnen tot 8000 woningen gebouwd zijn. Een voorbeeld hiervan is de wijk Schuytgraaf in Arnhem. De derde categorie onderscheidt zich in het aantal woningen ten opzichte van categorie twee. Deze grote zelfstandige wijken bevatten meer dan 8000 woningen. In de wijken zijn meer voorzieningen te vinden en zijn ook gevarieerder. Deze voorzieningen trekken ook bewoners van buiten de wijk, waardoor de wijk een autonome positie krijgt in het stedelijk netwerk. Voorbeelden van deze wijken zijn IJburg (Amsterdam), Leidsche Rijn (Utrecht) en de Reeshof (Tilburg) (Van der Wouden, 2015).

Vele professionals hebben een mening over deze nieuwe wijken. De professionals (Karsten & De Stigter-Speksnijder, 2006) vinden dat Nederland vol wordt gebouwd met saaie en eenvormige wijken. Ook zijn er te weinig voorzieningen en is de infrastructuur voor het openbaar vervoer niet toereikend. Vinex wijken zijn geen dorpen, maar hebben ook niet het karakter van een stad (Karsten & De Stigter-Speksnijder, 2006). In de evaluatie verstedelijking VINEX 1995 tot 2005 (Ministerie van VROM, 2007) kwam ook naar voren dat professionals de kwaliteit van Vinex-wijken ter discussie stelden. Hierdoor krijgt de bevolking een slecht beeld over Vinex-wijken.

Maar hoe kijken bewoners zelf naar hun wijk? Uit vele onderzoeken blijkt dat Vinex-bewoners over het algemeen tevreden zijn over hun woning (Karsten & De Stigter-Speksnijder, 2006). Een van die onderzoeken was het woningbehoefte onderzoek van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (WBO, 2002), in het onderzoek liet 90 procent van de bewoners weten dat zij tevreden zijn over hun woonomgeving. De scores op leefbaarheid waren ongeveer even hoog als het gemiddelde van Nederland (Rigo & Atlas voor gemeenten, 2003). Ook uit het onderzoek van Vinex-mensen (Hulsman (NRC), 2017) (Berg & Naafs, 2017) kwam naar voren dat Vinex-bewoners tevreden zijn over hun huizen en wijken.\

Leefbaarheid jongeren in Vinex-wijken

De leefbaarheid in Vinex-wijken is dus te vergelijken met die van andere wijken in Nederland. Maar bijvoorbeeld bij het onderzoek van het ministerie van VROM (WBO, 2002) waren de respondenten ouder dan 18 jaar. Dus men weet niet hoe de leefbaarheid wordt ervaren bij personen jonger dan 18 jaar. En hier zit wellicht het probleem van de Vinex-wijken, er is niet genoeg rekening gehouden met alle inwoners. Een van de problemen is de geringe variatie in woningtypen en de minimale mogelijkheden om deze woningen aan te passen. Ouderen en jongeren zijn hier de dupe van, zij kunnen moeilijk een geschikte woningen vinden in hun eigen Vinex-wijk (Van der Wouden, 2015).

Verder hebben stadsplanners niet genoeg rekening gehouden met gezinnen met jonge kinderen. Of er was gewoon niet genoeg geld om aan alle wensen te doen (Karsten & De Stigter-Speksnijder, 2006). Dit is vreemd, want 61 procent van de bevolking van Vinex-wijken zijn jonge gezinnen. Een kwart van de Vinex-bewoners vallen in de leeftijdscategorie 0 tot 15 jaar (CBS, 2016b). Die groep wordt steeds ouder en worden 'jongeren'. Volgens deskundigen geldt dit probleem ook voor hen. Er is gewoonweg niks te doen voor de oudere jeugd. Dit zorgt ervoor dat de jeugd zich gaat vervelen en die kunnen dan overlast veroorzaken (Roos & Willems, 2013). Een van die deskundige is socioloog Spangenberg. Hij meent dat er te weinig voorzieningen zijn voor de oudere jeugd en daardoor slaat de verveling toe. Dat kan leiden tot overlast van jongeren, waar vele kranten over bericht hebben. Een greep uit berichtgevingen over overlast door jongeren: *'Extra politie in Vleuterweide vanwege jeugdoverlast'* (Regio Leidsche Rijn, 2017), *'Probleemjongeren IJburg bron van zorg voor Oost'* (Karman, 2014) en *'Hangjongeren zorgen voor steeds meer overlast'* (Almere deze week, 2017). Je hoeft maar een willekeurige Vinex-wijk te googelen naar overlast van jongeren en er komen genoeg nieuwsartikelen naar voren.

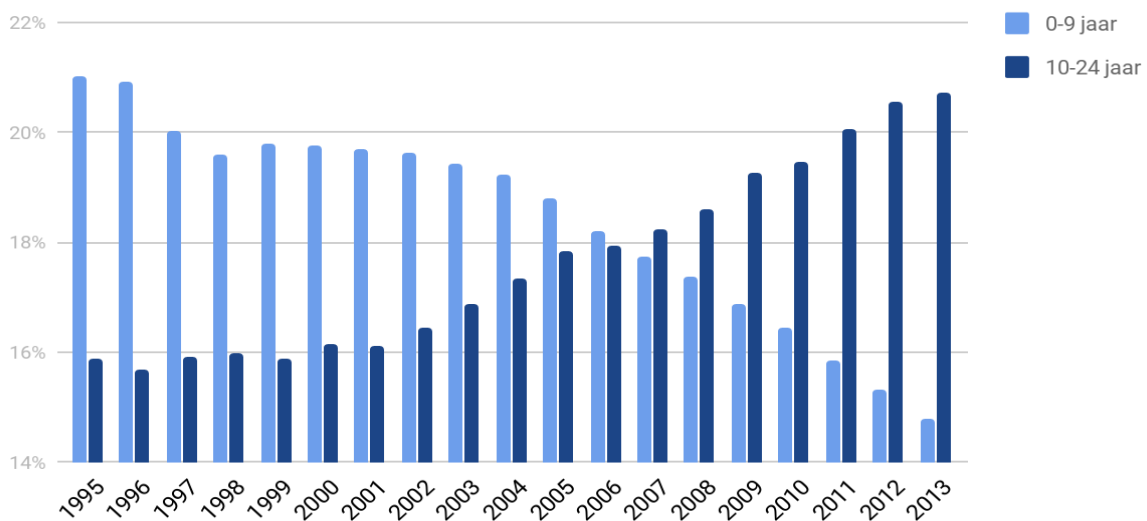
Het lijkt erop dat Vinex-wijken niet ideaal zijn voor jongeren. Er is weinig te doen, wat kan leiden tot overlast door jongeren. De leefbaarheid van jongeren is dus verre van optimaal. Maar deze leefbaarheid is nauwelijks onderzocht, ondanks dat er veel jongeren in Vinex-wijken wonen.

De grote zelfstandige Vinex-wijk in het zuiden: De Reeshof

De Reeshof is een wijk in gemeente Tilburg en telt 43.080 inwoners (Stadsmonitor Gemeente Tilburg, 2018). Dit is ongeveer 20 procent van de bevolking van Tilburg.

Veel van deze bewoners in de Reeshof zijn jongeren. In 1995 was 21 procent van de bevolking in de Reeshof 0 tot 10 jaar en de groep van 10 tot 24 jaar had een aandeel van 15,9 procent. Die cijfers waren in 2013 omgedraaid. In figuur 1 is duidelijk de kanteling te zien. De groep van 10 tot 24 jaar laat een duidelijk procentuele groei zien in tegenstelling tot de daling van 0 tot tienjarige.

Leeftijdscategorieën ten opzichte van de totale bevolking (De Reeshof)

Figuur 1

Bron: Stadsmonitor Gemeente Tilburg, 2018

Dat betekent dat men andere behoeftes krijgt en de Reeshof heeft niet genoeg te bieden om die behoeftes op te vullen (Van Horssen, 2001).

Naast onderzoek over Vinex-wijken zijn er ook specifieke onderzoeken geweest naar leefbaarheid in de Reeshof. Zoals het onderzoek van Vinex-mensen (Berg & Naafs, 2017). In het onderzoek zijn verschillende Vinex-wijken onderzocht. Een daarvan was de Reeshof en kwam eruit met een positieve uitkomst. De bewoners waren tevreden met hun huizen en de omgeving. Maar het onderzoek is gehouden in één buurt van de Reeshof. Aan het onderzoek deden 88 respondenten mee. Het is moeilijk om een conclusie te trekken wat jongeren in andere buurten van de leefbaarheid vinden in de Reeshof. Een ander onderzoek (Postelmans, 1998) kwam tot de conclusie dat kinderen niet alleen naar buiten mochten, omdat de verkeerssituatie niet veilig was. Verder waren jongeren ook niet tevreden met het aanbod van voorzieningen in de buurt. Maar dit is onderzocht in 1998 en in 20 jaar is de Reeshof enorm gegroeid en er is dus ook veel veranderd. Dus zijn jongeren nog steeds niet tevreden met het voorzieningenaanbod?

In die 20 jaar is er dus heel wat veranderd, zo zijn er bijvoorbeeld organisaties voor jongeren gekomen om te kijken wat de bron is van hun overlast. Die organisaties, R-Newt van ContourdeTwern en Buurtsport, hebben speeltuinen omgezet naar voorzieningen voor jongeren. Ook is er gezocht naar leegstaande gebouwen voor overdekte jongerenvoorzieningen (Anguita, 2016). In de omgevingsvisie van de gemeente Tilburg (2015) staat ook de visie over de Reeshof. Volgens de gemeente is er een kloof tussen de stad en de Reeshof, de wijk moet meer behandeld worden als een apart dorp. Dat betekent dat er aan

iedereen gedacht moet worden. Want kinderen die ouder worden, verlaten de Reeshof, omdat er niks te doen is. Er zal nu dan ook meer aandacht komen voor de jeugd, meer gezelligheid, terrasjes, horeca en een mooi park.

1.2 Doelstelling

In het projectkader is naar voren gekomen dat er veel discussie is rond Vinex-wijken. Sommige deskundigen beweren dat Vinex-wijken saai en eenvormig zijn. Maar uit onderzoeken blijkt dan weer dat inwoners tevreden zijn over hun Vinex-wijk. In die onderzoeken werd er gekeken naar de bewoners ouder dan 18 jaar, dus niet naar de jongeren jonger dan 18 jaar. Het is dus niet duidelijk wat die jongeren vinden van de leefbaarheid van Vinex-wijken.

De doelstelling van het onderzoek luidt als volgt:

“Het doel van het onderzoek is inzicht krijgen in wat jongeren vinden van de leefbaarheid van de Vinex-wijk de Reeshof om vervolgens een overzicht te creëren van de sterke en zwakke punten van de leefbaarheid in de Reeshof.”

1.2.1 MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE

Bijna 790.000 Nederlanders wonen in Vinex-wijken met veel tevredenheid (CBS, 2016a) (Karsten & De Stigter-Speksnijder, 2006). De leefbaarheid in Vinex-wijken scoort ook goed, ongeveer even hoog als het landelijk gemiddelde (Rigo & Atlas voor gemeenten, 2003). Maar deze onderzoeken worden alleen gehouden onder bewoners ouder dan 18. Het is dus niet duidelijk of het gebied leefbaar is volgens jongeren, ook jonger dan 18 jaar. Met deze grote groep, ongeveer 79.000 bewoners, is bij bouw is niet genoeg rekening gehouden (Karsten & De Stigter-Speksnijder, 2006). Er zijn niet genoeg voorzieningen om de wijk leefbaar te maken voor jongeren. Dit kan leiden tot problemen en overlast (Roos & Willems, 2013). Met dit onderzoek kan inzicht geven hoe het zit met de leefbaarheid in de Vinex-wijk de Reeshof. Het kan ook inzicht geven hoe de leefbaarheid te verbeteren is voor jongeren in Vinex-wijken in heel Nederland.

1.2.2 WETENSCHAPPELIJKE RELEVANTIE

Door dit onderzoek kan men inzicht krijgen hoe het met de leefbaarheid is gesteld volgens jongeren. Daardoor zal dit onderzoek een theoretische bijdrage leveren aan de lacune over leefbaarheid van jongeren in Vinex-wijken. Hierover is namelijk nog weinig onderzoek naar gedaan. De meeste onderzoeken naar leefbaarheid gaan over bewoners ouder dan 18 jaar. Kinderen en jongeren onder de 18 jaar worden niet betrokken bij onderzoeken. Ondanks dat zij een andere mening en wensen kunnen hebben over hun leefbaarheid. In dit onderzoek wordt gekeken naar wat jongeren belangrijk vinden voor hun leefbaarheid en wordt er gekeken naar wat zij vinden van de leefbaarheid in de Reeshof. Hierdoor kunnen bij vervolgonderzoeken de enquêtes aangepast worden naar aspecten die jongeren belangrijk vinden. Bij de conclusie van dit onderzoek wordt er ook gekeken naar de verschillen van de beoordeling van jongeren en volwassenen over de leefbaarheid. Als hier verschillen tussen zitten, kan er bij vervolgonderzoek onderzocht worden wat de achterliggende gedachte zijn van die verschillen. Een ander wetenschappelijke relevantie voor dit onderzoek is de locatie, de Reeshof. De meeste onderzoeken richten zich op de Randstad, omdat veel stedelijke veranderingen daar gebeuren. Maar de Reeshof is de een na grootste Vinex-wijk van Nederland, na Leidsche Rijn in Utrecht. In dit onderzoek wordt dus de leefbaarheid van jongeren onderzocht in een Vinex-wijk buiten de Randstad.

1.3 Vraagstelling

Op basis van de eerder genoemde doelstelling is onderstaande centrale vraag opgesteld:

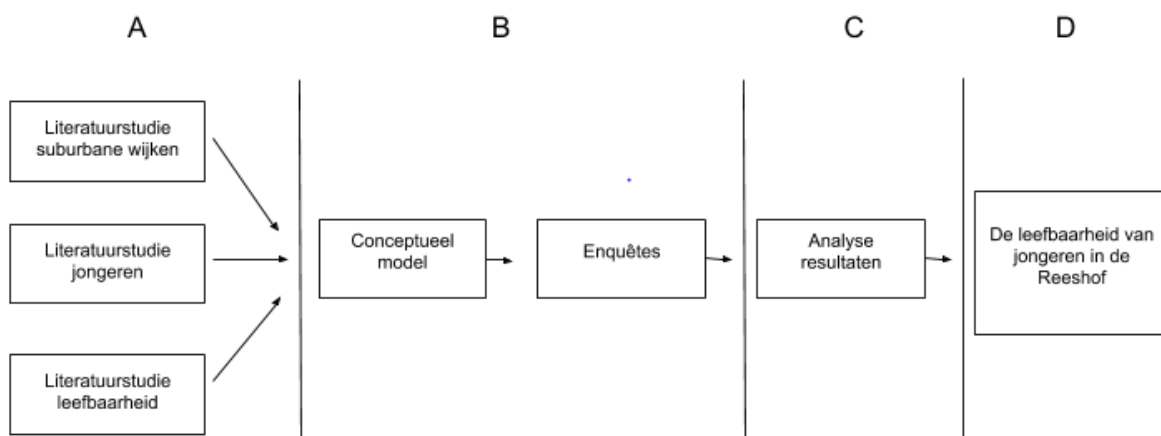
“Hoe ervaren jongeren de leefbaarheid in de Vinex-wijk de Reeshof?”

Om goed antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag zijn er drie deelvragen opgesteld, die bij moeten dragen aan een completer antwoord op de centrale hoofdvraag.

Deelvragen

1. Welke cijfers zijn er bekend over de leefbaarheid van de Reeshof?
2. Welke aspecten van de leefbaarheid zijn belangrijk voor jongeren in de Reeshof?
3. Wat zijn sterke, zwakke en verbeterpunten van de leefbaarheid voor jongeren in de Reeshof?

1.4 Onderzoeksmodel

Figuur 2: onderzoeksmodel van het onderzoek

Bij A wordt vooronderzoek gedaan in de literatuur. In de literatuur zullen drie begrippen onderzocht worden: suburbane wijken, jongeren en leefbaarheid. Uit de literatuur zal er bij B een conceptueel model vormen. Dat model zal dan vertaald worden naar een enquête, die afgenomen zal worden in een casus: De Reeshof. Bij C zullen de uitslagen van de enquêtes geanalyseerd worden en daaruit zal bij D een conclusie volgen, die zal bijdragen aan het beantwoorden van de deelvragen en de hoofdvraag.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt als eerste het theoretisch kader uitgewerkt. Hierin zal een literatuurstudie gedaan worden naar de begrippen: suburbane gebieden, jongeren en leefbaarheid. Na het theoretisch kader volgt het conceptueel model. In hoofdstuk 3 wordt de methodologie uitlegt. Hierin worden de onderzoeksstrategie, het onderzoeksmateriaal en de beschrijvende statistiek behandeld. In hoofdstuk 4 worden de cijfers gepresenteerd die al bekend zijn over de leefbaarheid van de Reeshof. In hoofdstuk 5 worden de eerste resultaten gepresenteerd van de enquête. In het hoofdstuk wordt er ook gekeken

welke aspecten er belangrijk zijn voor de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof. In hoofdstuk 6 wordt er gekeken wat jongeren vinden van de leefbaarheid in de Reeshof. Na het beantwoorden van de hoofdvraag volgt de conclusie met aanbevelingen. Daarna komen nog de discussie, de reflectie, de bijlage en de literatuurlijst.

HOOFDSTUK 2: THEORETISCH KADER

2.1 Theoretisch kader

Om meer inzicht te krijgen in de leefbaarheid van jongeren in Vinex-wijken zal er eerst een literatuurstudie volgen over de drie belangrijke begrippen in dit onderzoek. De drie begrippen zijn: suburbane gebieden, jongeren en leefbaarheid.

2.1.1 SUBURBANE GEBIEDEN

Vanaf de jaren zestig besloten veel meer gezinnen om te gaan wonen op een grotere afstand van de stad. Dit kwam door de groeiende welvaart en de toegenomen mobiliteit van die gezinnen (Hospers, 2015). Deze suburbanisatiegolf was ook te zien in de rest van West-Europa. In Nederland werd deze golf begeleid door stedelijke planners, om te voorkomen dat er een ongecontroleerde sprawl ontstond (Van der Wouden, 2015). Om de urbanisatiegolf in goede banen te leiden, kwam er beleid naar gebundelde deconcentratie. Er werden nieuwe steden gebouwd op afstand van al bestaande steden. Deze nieuwe steden kregen de naam 'groei-kernen'. Enkele voorbeelden hiervan zijn Zoetermeer, Purmerend en Almere (Reijndorp et al, 2012). Vooral jonge gezinnen vertrokken naar deze groei-kernen (Boterman & Karsten, 2015). Dit deed men vooral voor de ruimte en goedkopere woningen (Manting & Huisman, 2013).

Door deze suburbanisatie kwamen de steden onder druk te staan. Door het verlaten van veel mensen uit de steden, daalde ook het aantal voorzieningen. Steden eisten maatregelen om een verdere uitstroom van mensen te verminderen (Reijndorp et al, 1998). Het antwoord om de verdere uitstroom op te vangen werd de 'compacte stad'. In zo'n stad zouden wonen, werken en recreëren plaats moeten vinden in dezelfde stad of hetzelfde stadsgewest (Reijndorp et al, 1998). Een van de doelen was om jongeren en jonge gezinnen te behouden in de stad. Dit deed men door het bouwen van eengezinswoningen en appartementen in de bestaande steden. Ook bouwde men aantrekkelijke wijken aan de rand van de steden (Boterman & Karsten, 2015). In 1991 verscheen de Vierde Nota over de Ruimtelijk Ordening Extra (Vinex). Hierin stonden de steden centraal; er moest gebouwd worden aan de randen van grote steden, de groei-kernen en andere randgemeenten. Het idee van de compacte stad werd doorgezet (Reijndorp et al, 1998). Dit stond gelijk aan de start van het bouwen van Vinex-wijken. Inmiddels wonen bijna 800.000 mensen in die wijken, verdeeld over 56 gemeenten en 81 verschillende Vinex-wijken (CBS, 2016a). Deze mensen zouden aan de rand van grote steden wonen, werken en recreatie combineren (CBS, 2016a). In Vinex-wijken wonen relatief meer gezinnen met jonge kinderen, meer mensen met een hoog inkomen en meer inwoners van niet-westerse herkomst dan gemiddeld in Nederland. De grootste leeftijdsgroep in de Vinex-wijk zijn de bewoners van 25 tot 45 jaar. Zij vormen 32 procent van de bevolking in Vinex-wijken. Ook wonen er veel kinderen (26 procent), ouderen zijn ondervertegenwoordigd in Vinex wijken met maar zeven procent. Ook valt het op dat in Vinex-wijken mensen wonen met een hoog inkomen. In Vinex-wijken wonen relatief weinig mensen met een laag inkomen. Die wonen vooral in de grote steden zelf (CBS, 2016a).

De eerste bewoners waren tevreden over hun woningen in de Vinex-wijken. De waarderingen betroffen vooral de grote woningen, de kavels, tuinen, het uitzicht en de afwezigheid van geluidsoverlast van burens. Ook gaven financiële voordelen de doorslag om te gaan wonen in een Vinex-wijk. Dit gold alleen voor de groep die als eerste in de Vinex-wijken gingen wonen. Daarna zijn de prijzen gestegen, maar de kwaliteit van wijken is er niet op vooruit gegaan. Zo steeg het winkelaanbod niet met de groei van de bewoners.

De stad als roltrap

Volgens de Britse geograaf Fielding (1992) is een stedelijke regio te vergelijken met een roltrap. Jongeren vertrekken uit het ommeland en het platteland om te gaan studeren of te werken in de grote stad en stappen hiermee op een roltrap. Als ze klaar zijn met hun opleiding of/en beginnen met werken, stijgen ze weer op die roltrap. Hun sociaal en economische kapitaal is gestegen. Later groeit ook het gezin en daardoor stappen ze weer van de roltrap af en vertrekken ze naar het ommeland, ver weg van de drukke, kind onvriendelijke stad (Fielding, 1992). Door de komst van Vinex-wijken is deze roltrap gestopt, jonge gezinnen hoeven niet meer van die roltrap te stappen. Ze blijven in de steden wonen, omdat Vinex-wijken goede woonplekken zijn voor jonge gezinnen (Manting & Huisman, 2013). Hierdoor komen er meer kinderen in de steden. In grote steden worden ook relatief meer kinderen geboren dan gemiddeld in Nederland, doordat veel twintigers en dertiger kinderen krijgen (CBS, 2016b). Door deze ontwikkeling zullen er in de toekomst meer jongeren komen in de Vinex-wijken. In het projectkader kwam naar voren dat Vinex-wijken niet ideaal zijn voor jongeren, ondanks dat deze groep steeds groter wordt.

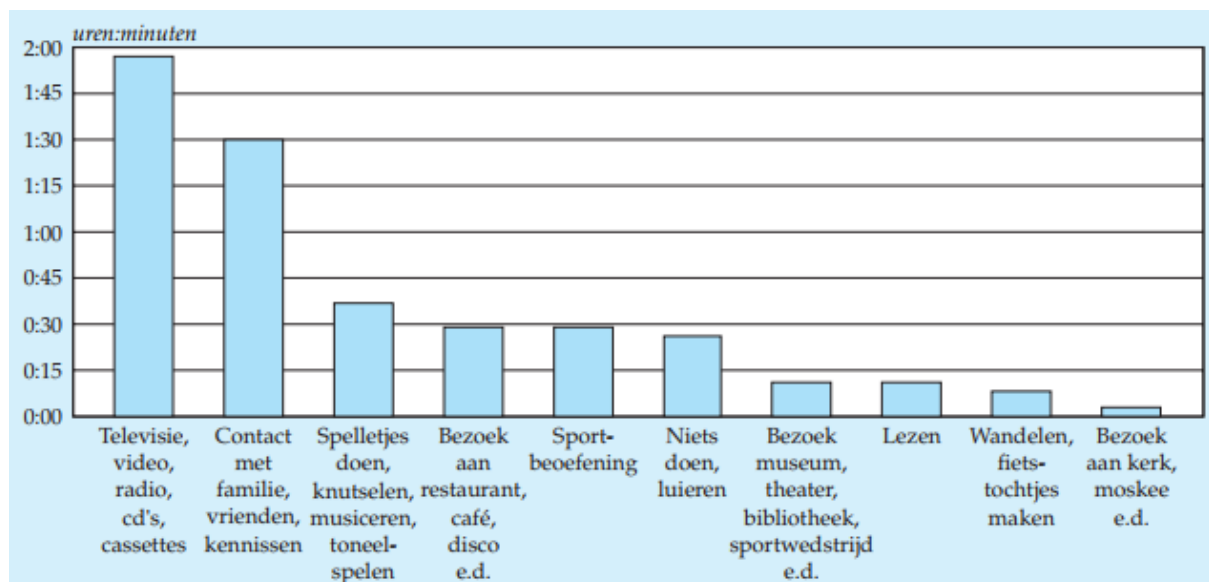
2.1.2 JONGEREN

Volgens het CBS (2016) zijn jongeren (12-25 jaar) zeer gelukkig en tevreden over hun leven. 84 procent zegt tevreden te zijn over zijn of haar buurt, maar deze buurten staan wel onder druk. Dit komt vooral door de toename van gemotoriseerd verkeer. Ook het idee van de compacte stad heeft invloed op de buurt voor jongeren. Elke vierkante centimeter moet gebruikt worden in de stad. Informele ontmoetingsplekken voor jongeren worden steeds verder teruggedrongen. Ook is er verder in nieuwe wijken weinig te beleven voor de jeugd (Karsten et al, 2001). De voorzieningen voor peuters en kleuters is voldoende, maar er wordt gewoon vergeten dat die kinderen ouder worden en andere behoeftes krijgen (Karsten et al, 2001) (Postelmans, 1998).

Tijdsbesteding van jongeren

Jongeren besteden de meeste tijd aan persoonlijke verzorging (slapen, wassen, aankleden en thuis eten), bijna de helft van de dag. Ongeveer een kwart van de dag houden ze over voor vrije tijd (CBS, 2003). In figuur 3 is te zien hoe jongeren deze zes uur invullen:

Vrijtijdsbesteding van jongeren van 12-24 jaar, 2001

Figuur 3

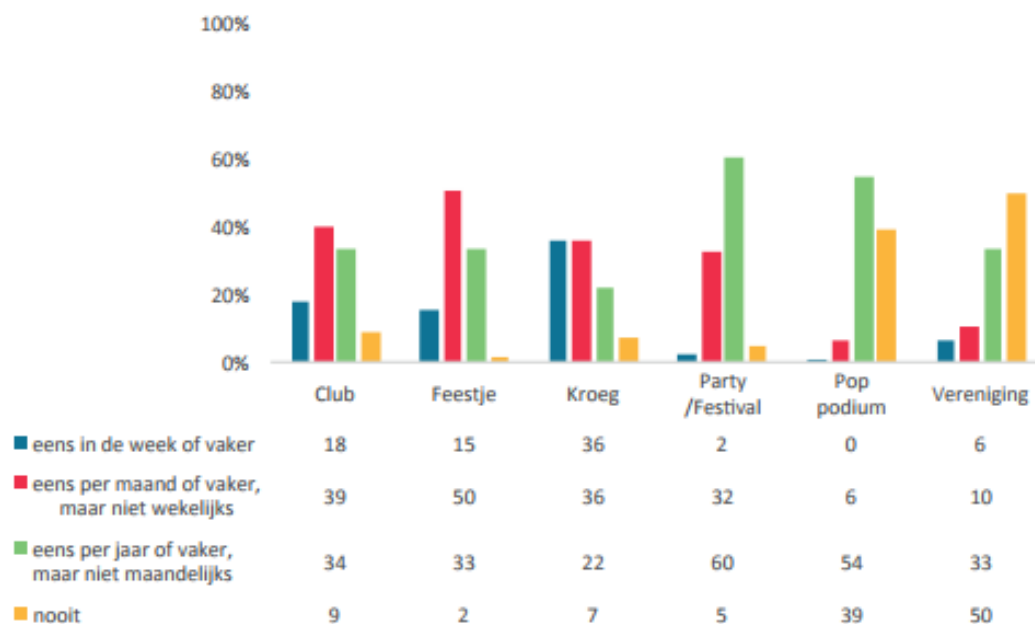
Bron: CBS, 2003

Helaas zijn er geen meer up-to-date bronnen te vinden over de vrijtijdsbesteding van jongeren. In andere actuele bronnen is wel bekend dat jongeren minder vrije tijd hebben en dat het aandeel media groter is geworden (Media:Tijd, 2016). Dus een groot deel van de vrije tijd wordt gebruikt voor alleen media, dit is ongeveer twee uur. Het meeste van die tijd kijken jongeren naar bijvoorbeeld de televisie en Netflix. Daarnaast wordt er veel tijd gespendeerd aan communiceren via de mobiele telefoon. Ook een groot deel van de vrije tijd wordt gebruikt om te gamen (Media:Tijd, 2016). Daarnaast wordt ongeveer anderhalf uur van de vrije tijd gebruikt voor contacten met familie, vrienden en kennissen. Vele van deze activiteiten worden gecombineerd met elkaar.

Sportdeelname is voor jongeren ook zeer belangrijke tijd bedrijving. Ruim 80 procent van de jongeren tot 18 jaar sporten minimaal één uur in de week. Naarmate de leeftijd stijgt, daalt de deelname aan sport (CBS, 2003). 15 jaar later zijn deze cijfers wel wat teruggelopen naar ongeveer 70 procent, maar nog steeds sporten jongeren meer dan de gemiddelde Nederlander (Volksgezondheidszorg, 2016).

Museums en klassieke concerten worden nauwelijks bezocht door jongeren. Hun belangstelling gaat meer uit naar popconcerten en het bezoeken van bioscopen (CBSa, 2013). Maar meer belangstelling gaat uit naar ‘uitgaan’. Ruim een derde van de jongeren van 15 tot 24 jaar zit wekelijks in de kroeg. Ook een derde gaat minimaal één keer in de maand naar de kroeg (Trimbos-instituut, 2016). Uitgaan speelt dus een belangrijke rol in het leven van jongeren.

Bezoekfrequentie in het afgelopen jaar, naar uitgaanslocatie (n=4905, %)

Figuur 4

Bron: Trimbos-instituut, 2016

Als jongeren vrije tijd hebben zijn ze het meest bezig met televisie kijken, gamen en sociale media. Dit gebeurt binnen, de rest van hun vrije tijd speelt zich grotendeels buitenshuis af. Andere populaire vrijetijdsbezigheden van jongeren zijn vrienden opzoeken, sporten en uitgaan. Om deze activiteiten te doen hebben jongeren voorzieningen nodig, bijvoorbeeld ontmoetingsplekken, sportaccommodaties en horeca. Uit verschillende onderzoeken komt naar voren dat deze voorzieningen te kort schieten in Vinex-wijken. Uit een onderzoek van het ministerie van VROM (2006) lieten bewoners van Vinex-wijken weten dat zij niet tevreden zijn over de winkel- en horecavoorzieningen. In het projectkader is ook aangekaart dat voorzieningen gericht op jongeren ontbreken in Vinex-wijken. Dit probleem is er bijvoorbeeld in Den Haag, jongeren hebben geen plek om elkaar te ontmoeten in de Vinex-wijk en zorgen zo snel voor overlast (Gemeente Den Haag, 2011). Ook laten de cijfers van het CBS (2018) zien dat de Vinex-wijken minder voorzieningen hebben dan de rest van de stad. Dit is bijvoorbeeld bij de Reeshof het geval. Zo telt de Reeshof maar enkele horecavoorzieningen in tegenstellingen tot tientallen horeca plekken in de rest van Tilburg. Deze verschillen zijn er ook bij de voorzieningen voor dagelijkse levensmiddelen en restaurants.

Jongeren in Vinex-wijken

Jongeren hebben andere wensen dan volwassenen, dit geldt ook voor hun leefbaarheid. Jongeren willen voorzieningen die op hen gericht zijn, zodat zij daar kunnen doen wat ze willen. Die voorzieningen zijn er te weinig of ontbreken, de stadsplanners hebben tijdens de bouw van de Vinex-wijken te weinig rekening gehouden met jongeren (Karsten & De Stigter-Speksnijder, 2006). In 2016 was een kwart van de bevolking van een Vinex-wijk jonger dan 15 jaar, deze groep worden in de toekomst de jongeren van de wijk (CBS, 2016b). Die krijgen dan te maken met een tekort aan voorzieningen die gericht zijn op hen. Jongeren gaan zich vervelen en kunnen overlast gaan veroorzaken (Roos & Willems, 2013). Veel Vinex-wijken hebben te maken met overlast van rondhangende jongeren. Zoals in Leidsche Rijn in Utrecht, daar moet de politie meer mankracht inzetten om overlast van jongeren aan te pakken (Regio Leidsche Rijn, 2017). Volgens hoogleraar Stedelijke Vernieuwing Maarten van Ham van de TU Delft (AD, 2018) is het niet gek dat jongeren overlast veroorzaken. Doordat de wijk redelijk nieuw is zijn de meeste kinderen even oud en worden ze allemaal tegelijk puber. Dit effect was er ook bij de bloemkoolwijken en dit geldt nu ook voor de Vinex-wijken. In de bloemkoolwijken was er ook overlast door jongeren, omdat er te laat werd ingegrepen door de gemeenten. Ditzelfde gebeurt nu ook bij de Vinex-wijken. Gemeenten weten dat de groep van jongeren steeds groter wordt, maar creëren te laat voorzieningen die op hen gericht zijn.

2.1.3 LEEFBAARHEID

Leefbaarheid is een complex begrip, er zijn tientallen definities en iedereen kan een andere mening hebben over de leefbaarheid (Ministerie van VROM, 2004). Voor de een kan een plek heel leefbaar zijn en voor de ander totaal niet. Dat verschil kan bijvoorbeeld gelden voor volwassen en jongeren. Zo scoort de Reeshof een 'zeer goed' op de leefbaarometer (2016). Maar deze score is gebaseerd op objectieve meetbare kenmerken. Er is gekeken naar cijfers en niet naar de meningen van bewoners (Deijl, 2012). Het nadeel hiervan is dat sommige objectieve kenmerken moeilijk te meten zijn. Hoe meet je bijvoorbeeld hoeveel vervuiling er op straat ligt (Deijl, 2012)? Daarnaast is het nadeel ook dat iedereen een eigen waardering heeft over kenmerken van zijn of haar leefbaarheid. Zo kan iemand de winkelvoorzieningen in de wijk prima vinden, maar kan een andere het daar niet mee eens zijn.

Definitie leefbaarheid

In een literatuuronderzoek van Leidelmeijer en Van Kamp (2004) staan tientallen definities van leefbaarheid. Die definities lopen ook ver uiteen en volgens sommige literatuur is het begrip zich nog aan het ontwikkelen. Leefbaarheid is een multidimensionaal begrip, iedereen heeft een andere definitie van het begrip. Maar zo kan iedereen zijn eigen belangrijke aspecten koppelen aan zijn of haar leefbaarheid. Ook wordt leefbaarheid in een adem genoemd met verwante begrippen, zoals 'quality of life', 'kwaliteit van de leefomgeving' en soms ook met 'duurzaamheid'. Deze begrippen hebben een belangrijke raakvlak met elkaar, ze geven allen een eigen invulling hoe de mens en de leefomgeving zich tot elkaar verhouden (Leidelmeijer et al, 2008). Bij 'quality of life' is de mens het object en wordt er gekeken uit het perspectief vanuit de leefomgeving. Het verschil bij leefbaarheid is dat het perspectief ligt bij de mens en de leefomgeving het object is. Het gaat er dus om wat de mens vindt van zijn of haar leefomgeving (Leidelmeijer et al, 2008). De leefomgeving en de mens moeten tot elkaar komen. De leefomgeving moet voldoen aan de behoeftes en verwachtingen van bewoners. Dat betekent dus dat de leefomgeving niet perfect hoeft te zijn, als het maar voldoet aan de behoeftes en verwachtingen (Leidelmeijer & Van Kamp, 2004).

Ondanks deze heldere formulering van leefbaarheid, bestaan er tientallen definities van leefbaarheid. Een paar definities van het begrip leefbaarheid, die te vinden zijn in Leidelmeijer en van Kamp (2004, p. 29) zullen worden geïntroduceerd. De Klerk (1995) definieert leefbaarheid als volgt: *'leefbaar is die omgeving waar het individu zich kan ontplooiën omdat het zich geborgen weet in een veilige thuishaven waarvan een gewaarborgde privacy en een sociaal homogeen buurt de twee pijlers vormen'*. Een andere definitie van leefbaarheid volgens Veenhoven (1996) luidt als volgt: *'the degree to which its provisions and requirements fit with the needs and capacities of its citizens'* (p. 7). Het is dus belangrijk dat wijken voldoen aan de behoeftes van de bewoners. Deze behoeftes verschillen per gebied en per persoon. Het is dus goed om dit te onderzoeken. Een andere definitie is van De Straat en de UvA (1998): *'het welbevinden van bewoners en gebruikers over (de fysieke, sociale en milieukenmerken van) de woon- en leefomgeving'*.

De belangrijkste strekking uit de definitie is dat leefomgeving moet voldoen aan de behoeftes en verwachtingen van de bewoners. Daarom wordt in dit onderzoek de werkdefinitie van Leidelmeijer et al (2008, p. 9) gebruikt en die luidt als volgt: *'Leefbaarheid is de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld.'*

Kenmerken leefbaarheid

Leefbaarheid verschilt van persoon tot persoon en van plek tot plek. Het is belangrijk dus te weten wat een plek te bieden heeft. Bewoners hebben over die kenmerken hun waarderingen. Maar het is ook belangrijk welk belang de bewoners daaraan hechten (Ministerie van VROM, 2004). Een persoon kan

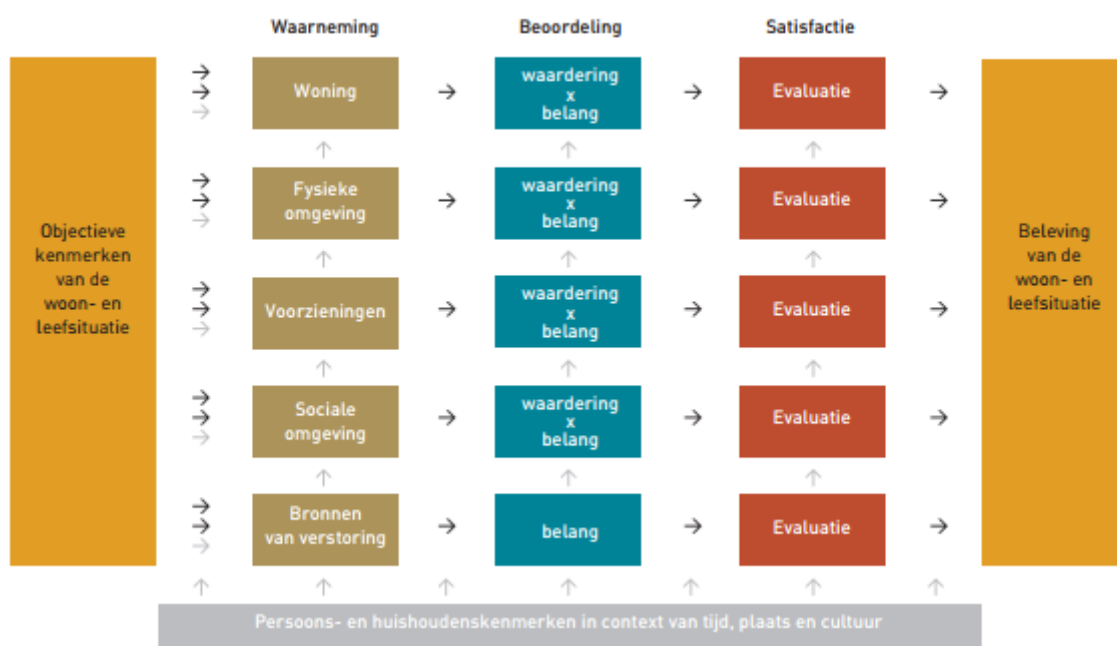
bijvoorbeeld niet tevreden zijn over de winkelvoorzieningen in zijn wijk, maar als hij hier niet veel waarde aan hecht, is dit dus minder belangrijk voor zijn mening over de leefbaarheid.

Iedereen heeft dus zijn eigen mening over de leefbaarheid in een wijk. Toch komen in verschillende studies drie hoofddimensies naar voren die belangrijk zijn voor de leefbaarheid (Leidelmeijer et al, 2008):

1. De fysieke verschijningsvorm van de woonomgeving
2. De sociale context van de woonomgeving
3. Veiligheid en overlast

Deze hoofddimensies werden ook gebruikt in het onderzoek van het ministerie van VROM. Die onderzochten in 2004 de subjectieve leefbaarheid in wijken. Daarbij heeft het ministerie een denkmodel opgezet voor de beleving van de woonomgeving, welke te aanschouwen is in onderstaand figuur.

Denkmodel voor de beleving van de woonomgeving

Figuur 5

Bron: Ministerie van VROM

In het denkmodel is het *belang* belangrijk. Voor een goede leefbaarheid is een van de kenmerken een goede woning. Maar dit kan bijvoorbeeld niet zo belangrijk zijn voor jongeren. Die kunnen meer belang hebben bij goede voorzieningen dan het belang van een goede woning.

De drie hoofddimensies van Leidelmeijer et al. (2008) en het ministerie van VROM (2004) hebben ook subkenmerken. Sommige van die subkenmerken zijn belangrijk in dit onderzoek andere niet. Ze worden in de volgende stukken toegelicht.

De fysieke verschijningsvorm van de woonomgeving

Bij de eerste hoofddimensie wordt er gekeken naar die fysieke kenmerken in de wijk. Die kenmerken zijn onderverdeeld in subdimensies (Leidelmeijer et al, 2008). Verder is de subdimensie *bereikbaarheid* toegevoegd, omdat deze ook belangrijk is voor de leefbaarheid van jongeren.

1. Ruimte en groen
2. Samenstelling en woonkwaliteit van de woningvoorraad
3. Kwaliteit van de publieke ruimte, incl. de milieuaspecten geluid en lucht
4. Voorzieningen (winkels, cultuur, onderwijs, etc.)
5. Bereikbaarheid
- 6.

Ruimte en groen is belangrijk voor de leefbaarheid van jongeren, want een kwart van de vrije tijd van jongeren wordt besteed aan contact met familie en vrienden (CBS, 2003). Jongeren zoeken het meeste contact met vrienden buitenshuis (Kasten et al, 2001). Maar door het bouwen met het idee van de compacte stad zijn er steeds minder informele ontmoetingsplekken voor jongeren. Door het idee van de compacte stad zit achter elke centimeter in de stad een idee (Noorda & Veenbaas, 2014). Jongeren moeten dus naar plekken uitwijken, die daar eigenlijk niet voor bedoeld zijn. Het is dus de vraag of er in de Reeshof wel genoeg ruimte is voor de jeugd. Deze vraag geldt ook voor het groen in de Reeshof. Jongeren vinden groen ook belangrijk en associëren het met sporten, chillen, romantiek en rust (Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie). Jongeren in steden vinden plekken met groen en natuurlijke elementen aantrekkelijk. Deze plekken zijn voor hen makkelijk te bereiken en ze kunnen er in vrijheid doen en laten wat ze willen (MOVISIE, 2011).

Bij de *samenstelling en woonkwaliteit van de woningvoorraad* wordt er gekeken naar de type woningen in de wijk. In dit onderzoek wordt aangenomen dat dit niet belangrijk is voor de leefbaarheid van jongeren.

Bij de *kwaliteit van de publieke ruimte* wordt er gekeken of openbare ruimtes schoon zijn Er wordt ook gekeken naar de overlast van geluid en licht. In dit onderzoek wordt aangenomen dat dit niet belangrijk is voor de leefbaarheid van jongeren.

Voorzieningen zijn belangrijk voor de leefbaarheid voor jongeren. Jongeren besteden in hun vrije tijd veel tijd aan sporten en uitgaan (CBS, 2003). Voor het sporten zijn er sportvelden en sportverenigingen nodig. Voor het uitgaan gaan jongeren graag naar een club of naar een kroeg (Trimbos-instituut, 2016). In de leefbaarometer (Leidelmeijer et al, 2014) wordt er gekeken naar meer voorzieningen, de ene voorziening is belangrijk voor jongeren dan een andere voorziening. Zo is een school een belangrijkere voorziening dan een hotel. Jongeren moeten vijf dagen in de week naar school, maar hoeven niet wekelijks naar een hotel.

Overzicht voorzieningen leefbaarometer (Leidelmeijer et al, 2014):

Gezondheidszorg	Detailhandel	Horeca	Onderwijs	Vervoer	Recreatie
Huisartsen	Supermarkt	Café	Basis	Treinstations	Zwembad
Ziekenhuizen	Overige dagelijkse boodschappen	Cafeteria	Voortgezet		Kunstijsbaan
	Warenhuis/ winkelen	Restaurant	Vmbo		Bioscoop
		Hotel	Havo/vwo		Sauna
					Zonnebank
					Attractiepark

Figuur: 6

Bron: eigen figuur

Bij het denkmodel van het ministerie van VROM wordt er ook gekeken naar de *bereikbaarheid*. Dit is ook belangrijk voor jongeren, want zij gaan samen met ouderen het vaakst op pad voor een vrijetijdsactiviteit (CBS, 2016c). Jongeren zijn niet zo mobiel (Postelmans, 1998), omdat jongeren onder de 18 jaar nog niet auto mogen rijden. Jongeren ouder dan 18 jaar met een rijbewijs bezitten vaak geen auto, slechts 18% heeft een auto (CBS, 2016c). Jongeren zijn dus aangewezen op het openbaar vervoer en de fiets. Nu krijgen Vinex-wijken kritiek op deze twee punten. In die wijken zouden de fietsafstanden te groot zijn (Van der Wouden, 2005). Ook zouden er te weinig goede infrastructuur zijn voor het openbaar vervoer (Van Horssen, 2001).

De sociale context van de woonomgeving

Bij de tweede dimensie wordt er gekeken naar de omgevingscondities die te maken hebben met de volgende drie subdimensies (Leidelmeijer et al, 2008):

1. Sociaal-culturele samenstelling van de wijk
2. Sociaal-economische positie van de bevolking
3. Sociale samenhang

De *sociaal-culturele samenstelling van de wijk* is belangrijk voor de leefbaarheid voor jongeren. Het is belangrijk voor jongeren dat zij zich kunnen herkennen in andere mensen, met dezelfde achtergronden, leefstijlen of gezinsfase (Leidelmeijer et al, 2008). Maar dit hoeft niet te gelden voor iedereen. Sommige mensen zoeken contacten buiten de buurt en hoeven zich niet te herkennen met mensen in de eigen buurt (Leidelmeijer et al, 2008).

De *sociaal-economische positie van de bevolking* is minder belangrijk voor de leefbaarheid voor jongeren. Bij deze subdimensie gaat het erom dat mensen het prettig vinden om te wonen in wijk te wonen met een hoge status (Visser & Van Dam, 2006).

De *sociale samenhang* is wel weer belangrijk voor de leefbaarheid voor jongeren. De beoordeling voor deze subdimensie kan moeilijk zijn; sommige mensen vinden het prettig om veel in contact te zijn met mensen in de buurt, anderen daarentegen leven liever in de anonimiteit (Leidelmeijer et al, 2008). Maar jongeren hebben veel meer contact met vrienden dan de rest van de bevolking. Zo spreekt bijna 80 procent van de jongeren dagelijks zijn vrienden tegenover nog geen 20 procent van de 45-plussers (Kloosterman & Van Der Houwen, 2014). Ook zijn jongeren zeer actief bij jeugd- of jongerenorganisaties en sportverenigingen, bijna de helft van de jongeren is lid van een sportvereniging (Kloosterman & Coumans, 2014). Jongeren gaan dus veel met elkaar om, het is dus belangrijk dat er veel leeftijdsgenoten wonen in de buurt.

Veiligheid en overlast

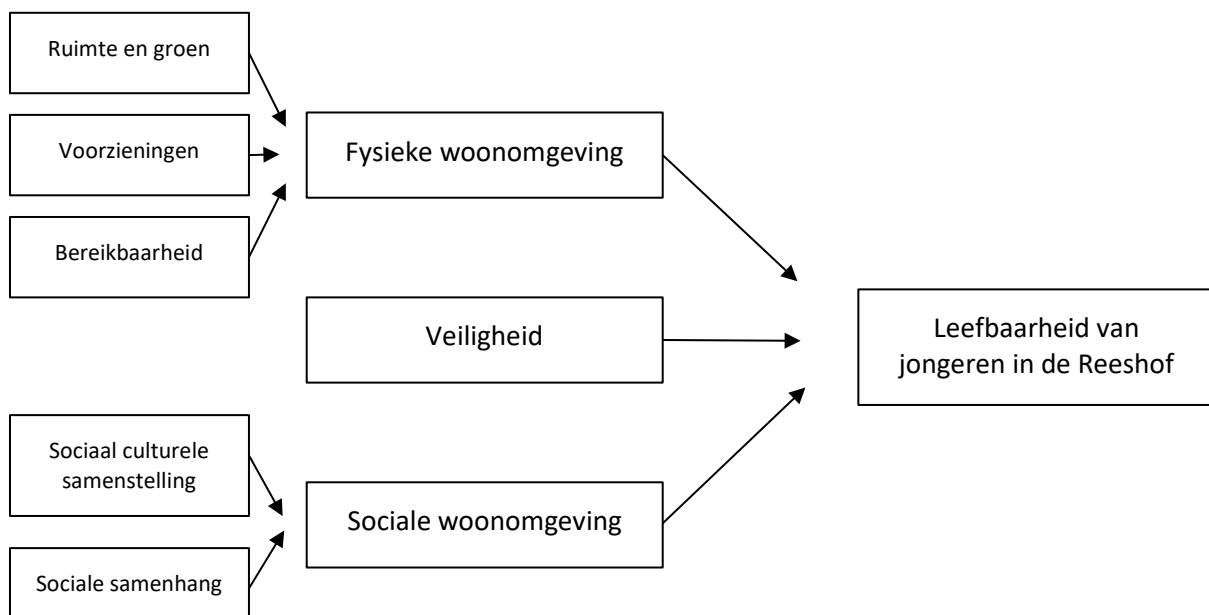
Veiligheid is belangrijk voor de leefbaarheid voor jongeren. Ongeveer een derde van de jongeren voelt zich wel eens onveilig, dit gevoel hebben jongeren het meest in steden (Reep, 2006). Bij het beoordelen van de veiligheid kan onderscheid gemaakt worden tussen objectieve en subjectieve veiligheid (Van den Berg et al, 2003). In de plaats van objectieve veiligheid kun je ook feitelijke veiligheid zeggen. Het gaat er dus over hoeveel incidenten er daadwerkelijk geweest zijn. Bij objectieve veiligheid gaat er om hoe bewoners de veiligheid beleven (Van Winsum-Westra & De Boer, 2004).

Leidelmeijer et al (2008) hebben zes indicatoren om de mate van overlast te meten. Er wordt gekeken naar de overlast van drugsgebruik, jongeren, omwonenden, vernieling van openbare werken, rommel op straat en bekladding. Niet alle overlast heeft grote gevolgen voor de beoordeling van de woonomgeving.

Als men overlast ervaart door omwonenden, zal dit meer invloed hebben op de leefbaarheid dan rommel op straat (Ministerie van VROM, 2014). Overlast van omwonende en directe burens heeft ook de meeste invloed op de beoordeling van de woonomgeving (Ministerie van VROM, 2014).

Om het veiligheidsgevoel van mensen te meten kan er het beste gekeken worden naar het veiligheidsgedrag van mensen. Met veiligheidsgedrag wordt bedoeld hoe mensen zich gedragen ten opzichte van onveilige situaties. Zo kunnen mensen 's avonds de deur niet openen of sommige delen van de wijk vermijden. Dit draagt vooral bij aan het gevoel van onveiligheid (Ministerie van VROM, 2014).

2.2 Conceptueel model

Figuur 7

Bron: eigen model

In figuur 7 staat het conceptueel model die op basis van het theoretisch kader is gemaakt. In het theoretisch is er gekeken hoe de leefbaarheid van jongeren is opgebouwd. De leefbaarheid van jongeren bestaat uit drie hoofddimensies: *de fysieke woonomgeving*, *veiligheid* en *de sociale woonomgeving*. De twee hoofddimensies hebben verschillende subdimensies. Bij hoofddimensie *fysieke woonomgeving* zijn de subdimensies 'ruimte en groen, voorzieningen en bereikbaarheid' te onderscheiden. Bij *sociale woonomgeving* zijn de subdimensies: *sociaal culturele samenstelling* en *de sociale samenhang* te onderscheiden. Deze hoofd- en subdimensies vormen de leefbaarheid van jongeren, die onderzocht zal worden in de Vinex-wijk de Reeshof.

HOOFDSTUK 3: METHODOLOGIE

3.1 Onderzoeksstrategie

Onderzoeken kunnen verschillende kanten opgaan. Verschuren en Doorewaard (2000) onderscheiden enkele kenmerken bij het uitvoeren van een wetenschappelijk onderzoek.

Een onderzoek kan theorie- of praktijkgericht zijn, dit onderzoek zal beide richtingen betreffen. Het onderzoek zal theoriegericht zijn, omdat het kennis zal leveren over de leefbaarheid van jongeren. Hierover is nog weinig bekend. Het onderzoek is ook praktijkgericht, omdat het een oplossing kan bieden in de praktijk. De resultaten van het onderzoek kunnen leiden tot verbeterpunten voor de leefbaarheid voor jongeren. Die kunnen gemeenten toepassen en daardoor de leefbaarheid verbeteren.

Een onderzoek kan een breed overzicht geven over een bepaald onderwerp of het kan juist diep ingaan op één bepaald onderwerp (Verschuren & Doorewaard, 2000). Dit onderzoek zal een breedte onderzoek zijn. Door middel van een enquête komt er veel informatie beschikbaar over de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof. Bij de enquête zal er een steekproef gehouden worden onder de bijna 8.000 potentiële respondenten.

Verder kan een onderzoek kwantitatief en/of kwalitatief zijn. Dit onderzoek maakt gebruik van beide, maar de belangrijkste informatie zal gehaald worden uit de enquêtes. Dus het onderzoek is meer een kwantitatief onderzoek. De kwalitatieve benadering van het onderzoek zal liggen bij de twee interviews. Die zijn gehouden om informatie te krijgen vanuit de gemeente Tilburg en een jongerenorganisatie in de Reeshof. Ook is deze informatie gebruikt om de enquête te verbeteren en uit te breiden.

Dit alles maakt dit onderzoek een survey-onderzoek. Dit soort onderzoek is herkennen aan de volgende hoofdzaken (Verschuren & Doorewaard, 2000):

1. een ruim domein, bestaande uit een groot aantal onderzoekseenheden;
2. een arbeidsextensieve datagenerering;
3. meer breedte dan diepte;
4. een aselechte steekproef;
5. een beweerde dat bestaat uit (scores op) variabelen en relaties daartussen;
6. een van tevoren vastgelegde procedure voor datagenerering;
7. kwantitatieve gegevens en dito analyse.

Het onderzoek heeft een groot aantal onderzoekseenheden. In dit onderzoek zijn dat de jongeren van 12 tot 24 jaar in de Reeshof. Deze populatie bestaat ongeveer uit 8.000 mensen. Het tweede kenmerk is dat het data verzamelen relatief minder tijd kost. Dit komt omdat de enquête aan een grote groep uitgedeeld kan worden. Bij dit onderzoek hebben alle respondenten de enquête online gevuld. Hierdoor hoeven de enquêtes niet handmatig ingevuld worden in SPSS. Helaas kostte het verzamelen van de data meer tijd dan van tevoren gedacht werd. Door stroef lopende communicatie met verspreiders van de enquête en de meivakantie duurde het verzamelen van de data langer dan verwacht.

Het derde kenmerk is dat een survey een breedte onderzoek is, dat is hierboven al beschreven. Bij het verspreiden van de enquête is gebruikt gemaakt van het vierde kenmerk, de aselechte steekproef. Door de grote groep is de kans op een representatief beeld van de totale populatie het grootst door gebruik te maken van een aselechte steekproef. Door een representatief beeld kunnen de onderzoeksresultaten gegeneraliseerd worden. Het vijfde kenmerk betekent voor dit onderzoek dat de onderzoeksresultaten

beweerd worden door middel van analyses van SPSS. Dit onderzoek is dus van reductionistisch van aard. De zesde en de zevende hoofdzaken van een survey hebben te maken met de enquête. Om het beste antwoord te krijgen op de deelvragen en de hoofdvraag is het gebruik van een enquête de beste manier om te generaliseren.

De enquêtes worden op één tijdstip afgenomen bij dezelfde doelgroep, daardoor is dit onderzoek een cross-sectionele survey. Dit is een van de populairste manieren van onderzoek doen, door de gemakkelijke uitvoerbaarheid en lage kosten die eraan verbonden zijn.

3.2 Onderzoeksmateriaal

Zoals al eerder vermeld zal het onderzoek een survey-onderzoek zijn. Het onderzoek zal plaatsvinden in de Reeshof. De Reeshof is een wijk in de gemeente Tilburg en telt 40.080 inwoners (Stadsmonitor Gemeente Tilburg, 2018). De Reeshof is een Vinex-wijk en ligt ten westen van het centrum van Tilburg. 23 jaar geleden woonden er relatief veel jonge kinderen in de wijk. 18 jaar later wonen er in de wijk relatief meer jongeren (10-24 jaar) dan jonge kinderen (0-10 jaar). De wijk heeft dus meer bewoners gekregen met andere behoeftes. Daarom is de Reeshof zeer geschikt voor dit onderzoek naar de leefbaarheid van jongeren.

Als eerste is er literatuuronderzoek gedaan naar de begrippen: suburbane gebieden, jongeren en leefbaarheid. Hieruit is de basis gelegd voor de enquête. Die is opgedeeld in vijf aspecten: ruimte en groen, voorzieningen, bereikbaarheid, sociale woonomgeving en veiligheid. Om een beter beeld te krijgen van de situatie van jongeren in de Reeshof zijn er twee interviews afgenomen. Het eerste interview was met de twee wijkregisseurs en met de omgevingsmanager van de Reeshof. De twee wijkregisseurs zijn Marjo van Velthoven en Janna Kuiper. De omgevingsmanager is Fleur Hubregtse. Tijdens is het interview is er ook gevraagd naar verbeter- en uitbreidingsplannen voor de enquête.

Het tweede interview is gehouden met Kim Stienen. Zij werkt voor R-newt, een jongerenorganisatie in de Reeshof. Zij zetten zich in en organiseren activiteiten voor jongeren. Na de interviews is de enquête helemaal afgemaakt en voorzien van feedback van de scriptiebegeleider. De enquête is daarna getest door iemand tussen de 12 en 24 jaar en de opmerkingen zijn daarna aangepast in de enquête. De enquête is te vinden in bijlage 4. Hierna is de enquête als eerste verspreid op Facebook en uitgedeeld aan bekende respondenten. Hierna is contact gezocht met de scouting en scholen in de Reeshof. Deze communicatie liep moeizaam en door de meivakantie was het moeilijk om de enquêtes uit te delen. Een goede communicatie was er wel met mijn oude school, het Theresialyceum. Deze school heeft de enquête geplaatst op hun Facebook en Instagram. Ook hebben twee docenten in de klas de mogelijkheid gegeven aan leerlingen om de enquête in te vullen, dit leverde veel respondenten op. Ook is de enquête geplaatst op de Facebookgroep van mijn werk in Tilburg. Helaas leverde dit niet veel respondenten op. Als laatste is er nog een rondje gelopen door de wijk met R-newt om enquêtes uit te delen. Uiteindelijk heeft dit 85 respondenten opgeleverd, de beschrijvende statistiek van deze groep te vinden in 3.3 Beschrijvende statistiek. De transcripten en audio opname van de interviews komen niet in de bijlage, maar worden overhandigd aan de Radboud Universiteit Nijmegen via een USB-stick. Op deze stick zal ook de data te vinden zijn van de enquête. Tijdens het werven van respondenten is er ook nog een observatie gedaan. Tijdens de observatie is er een rondje gefietst door de Reeshof. Het observatieverslag is te vinden in bijlage 2.

Deelvraag 1: *Wat zijn de bekende, algemene cijfers over de leefbaarheid in de Reeshof?*

Voor deelvraag 1 zal gebruik gemaakt worden van interviews en literatuuronderzoek.

Deelvraag 2: *Welke aspecten zijn belangrijk voor jongeren voor hun leefbaarheid?*

Voor deelvraag 2 zal gebruik gemaakt worden van literatuuronderzoek, interviews, observaties en enquêtes.

Deelvraag 3: *Wat zijn verbeterpunten voor de leefbaarheid voor jongeren in de wijk?*

Voor deelvraag 3 zal gebruik gemaakt worden van interviews, observaties en enquêtes.

De interviews, het literatuuronderzoek en de observatie voor dit onderzoek zijn bedoeld om meer informatie te krijgen en duidelijk te creëren rondom op de analyses van de enquêtes. Het literatuuronderzoek is vooral gebruikt bij deelvraag 1. Hierna is gezocht naar de al bekende cijfers van de leefbaarheid in de Reeshof. Deze zijn nodig om aan het einde te vergelijken met de data van de enquêtes. Die data is vooral gebruikt om deelvraag 2 en 3 te beantwoorden. Is deelvraag 2 is er met behulp van SPSS onderzocht welke aspecten belangrijk zijn voor de leefbaarheid van jongeren. Met SPSS is er bij elke vraag gekeken wat het mediaan was met bijhorende interkwartielafstand. Dit is gedaan via *analyse, descriptive statistics, frequencies*.

In deelvraag 3 is er gekeken naar de beoordelingen van jongeren over verschillende aspecten van de leefbaarheid. Dit is gedaan door te kijken naar het gemiddelde cijfer wat is gegeven door de jongeren in de Reeshof. Met SPSS is bij elke vraag gekeken wat het gemiddelde is met bijhorende standaarddeviatie. Dit is gedaan via *analyse, descriptive statistics, frequencies*. Verder is er bij deelvraag 3 bij elke vraag gekeken naar de correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid van de Reeshof. Dit is gedaan via een Pearson product-moment correlation, die te vinden is via *analyse, correlate, bivariate*. Bij deelvraag 3 zijn ook de leeftijden gecategoriseerd. In SPSS zijn de leeftijden door middel van *Recode in different variables* gecategoriseerd tot een nieuwe variabele: *Leeftijd_cato*. De eerste leeftijdscategorie loopt van 12 tot en met 16 jaar, de tweede van 17 tot en met 20 jaar en de derde groep is van 21 tot en met 24 jaar.

3.3 Beschrijvende statistiek

In totaal is de enquête ingevuld door 85 jongeren van 12 tot 24 jaar uit de Reeshof. Van de 85 jongeren waren 49 (57,6 procent) vrouw en 36 (42,4 procent) man. Dit is niet helemaal in verhouding met de man/vrouw verdeling in de Reeshof. Daar is de verdeling 52,7 procent man en 47,3 procent vrouw (Stadsmonitor, 2018).

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 17,8 jaar. Elk jaar tussen 12 en 24 jaar is vertegenwoordigd tussen de respondenten. In figuur 8 is de procentuele verdeling te zien van leeftijden in de Reeshof en van de respondenten.

Leeftijd	Absolute inwoners de Reeshof (Stadsmonitor Tilburg, 2018)	Procentuele verdeling in de Reeshof	Procentuele verdeling van de respondenten
12	623	7,8%	7,1
13	694	8,7%	14,1
14	741	9,3%	4,7
15	649	8,2%	3,5
16	715	9,0%	4,7
17	754	9,5%	7,1
18	700	8,8%	12,9
19	659	8,3%	10,6
20	552	6,9%	7,1
21	510	6,4%	7,1
22	465	5,9%	11,8
23	463	5,8%	7,1
24	419	5,3%	1,2

Figuur 8

Verder is van de respondent bekend wat hun huidige opleidingsniveau is. Slechts twee respondenten zitten op het VMBO. Verder zaten er 40 respondenten op de middelbare school. 15 van hen zitten op de HAVO, de andere 25 zitten op het VWO. 39 respondenten zijn bezig met hun vervolgopleiding. 12 van hen doet dit op het MBO, 11 op het HBO en 16 op de universiteit. 4 respondenten hebben een overige huidige opleidingsniveau of zitten momenteel niet op een school. Als laatste is bekend over de respondenten waar zij wonen in de Reeshof. 5 van de respondenten wisten niet in welk deel zij woonde van de Reeshof. Waar de overige 80 respondenten wonen is te zien in figuur .

		Frequency	Percent
Valid	Gesworen Hoek	4	4,7
	Huibeven	11	12,9
	Campenhoef	6	7,1
	Heyhoef	14	16,5
	Heerenvelden	2	2,4
	Dongewijk	4	4,7
	Tuindorp de Kievit	10	11,8
	Leeuwerik	3	3,5
	Dalem	8	9,4
	Koolhoven	9	10,6
	Witbrant	9	10,6
	Weet ik niet	5	5,9
			100,0

Figuur 9

HOOFDSTUK 4: DEELVRAAG 1

4. Welke cijfers zijn er bekend over de leefbaarheid van de Reeshof?

4.1 LEEFBAAROMETER

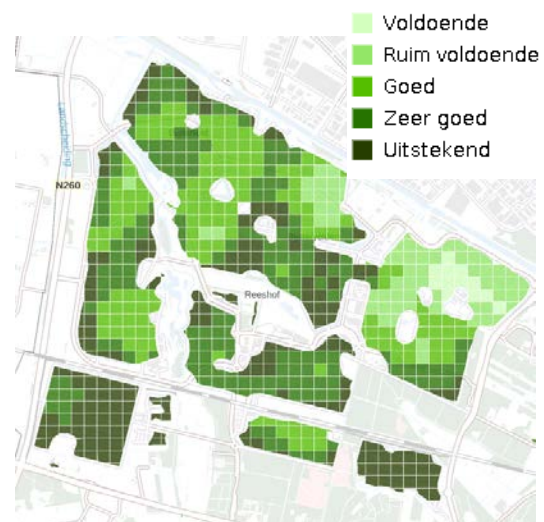
Zoals eerder gezegd in het theoretisch kader is leefbaarheid een complex begrip met verschillende definities (Ministerie van VROM, 2004). Leefbaarheid kun je dus ook op verschillende manieren meten. De meting kan gedaan worden aan de hand van subjectieve kenmerken, er wordt dan bijvoorbeeld gekeken naar de meningen van bewoners. Een andere manier is door middel van objectieve meetbare variabele (Deijl, 2012). Deze manier wordt gebruikt bij de leefbaarometer. De leefbaarheid wordt getoetst op 100 indicatoren, onderverdeeld in vijf onderliggende dimensies: woningen, bewoners, voorzieningen, veiligheid en fysieke omgeving (Leefbaarometer, 2018)

Bij de leefbaarometer wordt de volgende definitie gebruikt: *“Leefbaarheid is de mate waarin de omgeving aansluit bij de eisen en wensen die er door de mens aan worden gesteld.”* (Leidelmeijer, 2014, p. 9). Het beste antwoord zou je krijgen door middel van enquêtes van bewoners, waarin mensen wordt gevraagd naar hun mening van de buurt. Alleen is dit financieel en operationeel bijna niet haalbaar. Daarom is ervoor gekozen om de mening van bewoners in te schatten aan de hand van objectieve cijfers (Leidelmeijer, 2014)

Leefbaarometer Reeshof

De leefbaarometer wordt op verschillende schaalniveaus gemeten. De gemeente Tilburg scoort een *ruim voldoende*, alle randgemeenten scoren hoger dan Tilburg. Zo scoort bijvoorbeeld de gemeente Gilze en Rijen een *goed* en de gemeente Oisterwijk *zeer goed*. De Reeshof zit in het schaalniveau van de wijken. De Reeshof scoort een *zeer goed*, alleen Oost en Udenhout scoren hoger: een *uitstekend*.

Op een lager schaalniveau zijn de scores gedetailleerder weergegeven. In het figuur 5 hiernaast is te zien dat de Reeshof alleen maar *ruim voldoende*, *goed*, *zeer goed* en *uitstekend* scoort. Deze scores zijn ongeveer gelijk met die van de andere Vinex-wijken. Zo scoren Leidsche Rijn (Utrecht) en Ypenburg (Den Haag) ook alleen maar *ruim voldoende*, *goed*, *zeer goed* en *uitstekend*.

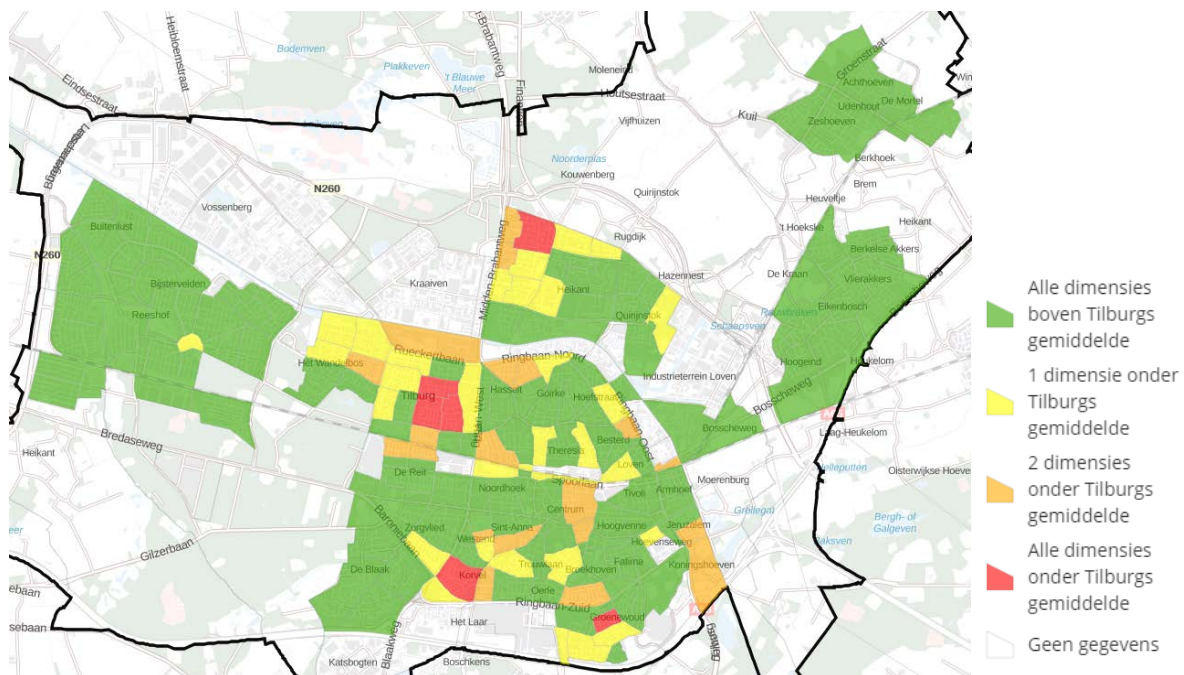

Figuur 10

Bron: Leefbaarometer, 2016

4.2 DE WIJKTOETS

De wijktoets wordt elke twee jaar door de gemeente uitgevoerd. In de wijktoets wordt onderzocht hoe het gaat met de leefbaarheid, veiligheid en de sociale stijging. De cijfers van de wijktoets komen van het CBS en meldingen die bekend zijn bij de gemeente of de politie. In tegenstelling tot de leefbaarometer heeft de wijktoets ook een subjectieve kant. De wijktoets is ook opgebouwd uit gesprekken met partners en bewoners uit de wijk. Ook komen de cijfers voort uit de leefbaarheidsmonitor. In die monitor zijn de cijfers gebaseerd op enquêtes van bewoners uit de wijk. Uit deze gegevens kan de gemeente bepalen welke wijken meer aandacht verdienen (Wijktoets, 2018).

Figuur 11

Bron: Wijktoets, 2018

In figuur 11 is de wijktoets te zien van de gemeente Tilburg in 2018. De Reeshof is het groene blok links met één geel stukje. Het is dus duidelijk dat de Reeshof boven het gemiddelde van Tilburg scoort. Dat is ook te zien in de meer gedetailleerde cijfers van het de leefbaarheidsmonitor (Broxterman, 2018) (Bijlage 1). Bijna alle wijken scoren significant hoger dan de rest van Tilburg, alleen de wijk Gesworen Hoek scoort significant lager.

Veiligheid

In de wijktoets wordt er ook gekeken naar de veiligheid. De score wordt bepaald door objectieve cijfers en cijfers die gegeven zijn door de bewoners zelf. De Reeshof scoort ook goed op deze punten. Ook uit de cijfers van het CBS (2016d) blijkt dat er minder geregistreerde criminaliteit is in de Reeshof dan in de rest van Tilburg. In figuur 12 is te zien dat bijna alle buurten boven het Tilburgse gemiddelde scoren, alleen de Heyhoef niet (Wijktoets, 2018). Maar in deze wijk ligt het grootste winkelcentrum van de Reeshof, dus daar is ook meer kans op bijvoorbeeld diefstal.

HOOFDSTUK 5: DEELVRAAG 2

5. Welke aspecten van de leefbaarheid zijn belangrijk voor jongeren in de Reeshof?

In deze deelvraag wordt er gekeken welke aspecten belangrijk zijn voor de leefbaarheid van jongeren. Dit wordt gedaan met behulp van de enquête (bijlage 4). Veel enquêtes die gehouden worden om de leefbaarheid te meten zijn voor mensen ouder dan achttien jaar. Het is ook niet bekend aan welke aspecten jongeren meer waarde hechten. Dit kan natuurlijk verschillend zijn met die van volwassenen. In deze deelvraag wordt er dus gekeken wat jongeren in de Reeshof belangrijke aspecten vinden van hun leefbaarheid.

De volgende hoofdaspecten zijn behandeld in de enquête:

- Ruimte en groen
- Voorzieningen
- Bereikbaarheid
- Sociale woonomgeving
- Veiligheid

Als eerst worden de vragen individueel geanalyseerd. Bijna alle vragen hadden dezelfde antwoordmogelijkheden (1. Zeer belangrijk, 2. Belangrijk, 3. Neutraal, 4. Onbelangrijk, 5. Zeer onbelangrijk). Na het individueel analyseren van de vragen worden de vragen per hoofdaspect gecombineerd en vervolgens nog een keer geanalyseerd. Als laatste worden dan de hoofdaspecten met elkaar vergeleken. Daarna kan een conclusie worden gemaakt welke aspecten belangrijk zijn voor de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof.

5.1 RUIMTE EN GROEN

In de enquête zijn twee vragen besteed aan het aspect *ruimte en groen*. De eerste vraag luidde: *'Ik vind het belangrijk dat er genoeg, goede ontmoetingsplekken zijn'*. Dit is de enige vraag met andere antwoordmogelijkheden. Bij deze vraag werd het meeste geantwoord met *mee eens* (50,6 procent). De mediaan van deze vraag was 2 (mee eens). De interkwartielafstand was 1. Dit betekent dat de meest gegeven antwoorden tussen 1 (helemaal mee eens) en 3 (neutraal) liggen. Er waren maar vier antwoorden die buiten de interkwartielafstand vielen bij deze vraag, zij hadden allen geantwoord met *mee oneens*.

Ik vind het belangrijk dat er genoeg, goede ontmoetingsplekken zijn

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Helemaal mee eens	27	31,8	31,8	31,8
	Mee eens	43	50,6	50,6	82,4
	Neutraal	11	12,9	12,9	95,3
	Mee oneens	4	4,7	4,7	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 13

De tweede vraag binnen de aspect luidde als volgt: 'Groenvoorzieningen zijn voor mij ... in de Reeshof'. Deze vraag is bijna op dezelfde manier beantwoord als de eerste vraag in dit aspect. Ongeveer de helft van respondenten (54,1 procent) heeft geantwoord met *belangrijk*. Ook bij deze vraag was de mediaan 2 (belangrijk) en de interkwartielafstand van 1. Alleen is bij deze vraag alles beantwoord binnen deze afstand.

Groenvoorzieningen zijn voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	18	21,2	21,2	21,2
	Belangrijk	46	54,1	54,1	75,3
	Neutraal	21	24,7	24,7	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 14

Aspect ruimte en groen

In deze deelvraag worden alle vragen per aspect gecombineerd. Dit wordt gedaan om een goed beeld te krijgen wat jongeren belangrijk vinden voor hun leefbaarheid per aspect. In SPSS wordt er een nieuwe variabele gemaakt via de *compute variabele*. Bij dit aspect is de nieuwe variabele *belang ruimtegroen* uitgekomen en deze is geanalyseerd. Het gemiddelde antwoord dat gegeven is, is 1,97 met een standaarddeviatie van .569. Het gegeven antwoord van 1,97 betekent dat de jongeren *ruimte en groen* belangrijk vinden voor hun leefbaarheid. De standaarddeviatie van 0.569 is relatief laag en dat betekent dat de meeste jongeren de leefbaarheid belangrijk vinden.

5.2 VOORZIENINGEN

In de enquête zijn zes vragen opgesteld met de vraag welke voorzieningen de jongeren belangrijk vinden voor hun leefbaarheid. De volgende voorzieningen zijn behandeld in de enquête: sport-, winkel-, horeca, uitgaans-, school- en recreatievoorzieningen.

Ongeveer de helft (45,9 procent) van de jongeren vindt sportvoorzieningen belangrijk voor hun leefbaarheid. Ook bij deze vraag was de mediaan 2 (belangrijk) en de interkwartielafstand van 1. Dus een grote meerderheid van de jongeren in de Reeshof vindt sportvoorzieningen belangrijk voor hun leefbaarheid.

Sportvoorzieningen zijn voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	28	32,9	32,9	32,9
	Belangrijk	39	45,9	45,9	78,8
	Neutraal	14	16,5	16,5	95,3
	Onbelangrijk	4	4,7	4,7	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 15

Dit geldt ook voor de winkelvoorzieningen in de Reeshof. De scores zijn bijna gelijk aan die van de sportvoorzieningen. Dus de mediaan van 2 (belangrijk) en de interkwartielafstand van 1 zijn hetzelfde.

Winkelvoorzieningen zijn voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	32	37,6	37,6	37,6
	Belangrijk	41	48,2	48,2	85,9
	Neutraal	10	11,8	11,8	97,6
	Onbelangrijk	2	2,4	2,4	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 16

De volgende vraag ging over hoe belangrijk horecavoorzieningen zijn voor jongeren in de Reeshof. Ook bij deze vraag was de mediaan 2 (belangrijk) en de interkwartielafstand van 1. Maar er zijn wel verschillen met de vraag over sport- en winkelvoorzieningen. Bij de vraag over horeca is er veel minder vaak beantwoord met *zeer belangrijk*, 10,6 procent tegenover ruim 30 procent. Ook is er bij deze vraag meer beantwoord met *neutraal*, *onbelangrijk* en *zeer onbelangrijk*.

Horeca is voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	9	10,6	10,6	10,6
	Belangrijk	46	54,1	54,1	64,7
	Neutraal	21	24,7	24,7	89,4
	Onbelangrijk	7	8,2	8,2	97,6
	Zeer onbelangrijk	2	2,4	2,4	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 17

Net als bij de vorige vragen is bij de vraag over uitgaansgelegenheden de mediaan 2 (belangrijk) en de interkwartielafstand van 1. Maar net als de vraag over horeca is deze vraag ook minder vaak beantwoord met *zeer belangrijk*. Ook geeft bijna de helft (45,8 procent) aan dat zij neutraal aankijken naar het belang van uitgaansgelegenheden of het (zeer) onbelangrijk vinden voor hun leefbaarheid.

Uitgaansgelegenheden zijn voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	12	14,1	14,1	14,1
	Belangrijk	34	40,0	40,0	54,1
	Neutraal	20	23,5	23,5	77,6
	Onbelangrijk	15	17,6	17,6	95,3
	Zeer onbelangrijk	4	4,7	4,7	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 18

Ook scholen vinden jongeren in de Reeshof belangrijk voor hun leefbaarheid. De mediaan is ook bij deze vraag 2 de interkwartielafstand van 1. Weinig respondenten vinden scholen (zeer) onbelangrijk voor hun leefbaarheid, dit zijn er maar vijf.

Scholen zijn voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	23	27,1	27,1	27,1
	Belangrijk	45	52,9	52,9	80,0
	Neutraal	12	14,1	14,1	94,1
	Onbelangrijk	4	4,7	4,7	98,8
	Zeer onbelangrijk	1	1,2	1,2	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 19

De laatste vraag van het aspect voorzieningen ging over de recreatieplekken. Deze vraag is ongeveer hetzelfde geantwoord als de vraag over scholen. Dus ook hier was de mediaan 2 en de interkwartielafstand van 1.

Reactieplekken zijn voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	18	21,2	21,2	21,2
	Belangrijk	50	58,8	58,8	80,0
	Neutraal	12	14,1	14,1	94,1
	Onbelangrijk	5	5,9	5,9	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 20

Aspect voorzieningen

Veel van de vragen onder het aspect voorzieningen zijn ongeveer op dezelfde manier beantwoord. Alle antwoorden hadden een mediaan van 2 en de interkwartielafstand van 1. Ook vonden jongeren alle vragen over de voorzieningen belangrijk voor hun leefbaarheid. Alleen werd er iets minder positief geantwoord over de horeca- en uitgaansvoorzieningen.

Alle vragen zijn door middel van SPSS gecombineerd tot een nieuwe variabele: *Belang_voorzieningen*. Deze is geanalyseerd en hieruit kwam een gemiddelde van 2,12 met een standaarddeviatie van .447. Het gemiddelde van 2,12 betekent dat jongeren gemiddeld over de zes vragen van voorzieningen aangeven dat zij voorzieningen belangrijk vinden voor hun leefbaarheid. De standaarddeviatie van .447 is relatief laag en betekent dat de meeste jongeren de voorzieningen belangrijk vinden voor hun leefbaarheid.

5.3 BEREIKBAARHEID

Bij dit aspect is er een vraag gesteld hoe belangrijk jongeren in de Reeshof bereikbaarheid vinden voor hun leefbaarheid. Bij deze vraag was de mediaan 2 (belangrijk) met een interkwartielafstand van 1. Uit de antwoorden is op te maken dat jongeren bereikbaarheid zeer belangrijk vinden voor hun leefbaarheid. 96,5 procent heeft geantwoord met *zeer belangrijk* of *belangrijk*. Het gemiddelde antwoord op deze vraag ligt dus ook tussen *zeer belangrijk* en *belangrijk*. Het gemiddelde is 1,56 met een standaarddeviatie van .061. De standaarddeviatie bij dit aspect is zeer laag, dat betekent dat bijna alle jongeren de bereikbaarheid zeer belangrijk of belangrijk vindt.

Bereikbaarheid is voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	40	47,1	47,1	47,1
	Belangrijk	42	49,4	49,4	96,5
	Neutraal	3	3,5	3,5	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 21

5.4 SOCIALE WOONOMGEVING

Over dit aspect zijn in de enquête drie vragen gesteld. De eerste vraag ging over het belang van genoeg leeftijdsgenoten in de Reeshof voor de leefbaarheid. Bij deze vraag is de mediaan 2 en is de interkwartielafstand 1. Een grote meerderheid (73,1 procent) vindt het (zeer) belangrijk dat er genoeg leeftijdsgenoten in de Reeshof wonen.

Genoeg leeftijdsgenoten is voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	18	21,2	21,2	21,2
	Belangrijk	45	52,9	52,9	74,1
	Neutraal	21	24,7	24,7	98,8
	Onbelangrijk	1	1,2	1,2	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 22

De tweede ging over het belang van sociaal contact met buurtgenoten voor de leefbaarheid. Ook deze vraag had een mediaan 2 (belangrijk) met een interkwartielafstand van 1. Ongeveer de helft (55,3 procent) vindt het (zeer) belangrijk dat er genoeg sociaal contact met buurtgenoten is. Ook een grote groep (38,8 procent) staat hier neutraal tegenover.

Sociaal contact met buurtgenoten is voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	9	10,6	10,6	10,6
	Belangrijk	38	44,7	44,7	55,3
	Neutraal	33	38,8	38,8	94,1
	Onbelangrijk	4	4,7	4,7	98,8
	Zeer onbelangrijk	1	1,2	1,2	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 23

De laatste vraag ging over het belang van gezamenlijke activiteiten voor de leefbaarheid. De mediaan van deze vraag was 3 (neutraal) met een interkwartielafstand van 2. Bij deze vraag is er dus duidelijk een driedeling. De meeste respondenten kijken neutraal naar het belang van de gezamenlijke activiteiten. De rest is verdeeld, de ene helft vindt het (zeer) belangrijk, de andere helft vindt het (zeer) onbelangrijk voor hun leefbaarheid.

Gezamenlijke activiteiten zijn voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	5	5,9	5,9	5,9
	Belangrijk	22	25,9	25,9	31,8
	Neutraal	34	40,0	40,0	71,8
	Onbelangrijk	19	22,4	22,4	94,1
	Zeer onbelangrijk	5	5,9	5,9	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 24

Aspect sociale woonomgeving

De drie vragen die onder het aspect sociale woonomgeving vallen hebben alle drie verschillende antwoorden gekregen. De eerste vraag over leeftijdsgenoten was het belangrijkste voor de jongeren. De tweede vraag over sociale contacten was voor de meerderheid ook een belangrijk voor de leefbaarheid. De derde vraag over gezamenlijke activiteiten was verdeeld op geantwoord.

In SPSS zijn deze drie vragen gecombineerd tot de nieuwe variabele *Belang_sociaal*. Deze variabele heeft een gemiddelde van 2,48 met een standaarddeviatie van .647. Het gemiddelde van 2,48 betekent dat het gemiddelde gegeven antwoord van de jongeren ligt tussen belangrijk en neutraal. Jongeren vinden dus gezamenlijk activiteiten niet heel belangrijk voor hun leefbaarheid. De lage standaarddeviatie van .647 betekent dat veel jongeren deze mening delen.

5.5 VEILIGHEID

Bij dit aspect is er één vraag gesteld hoe belangrijk jongeren de veiligheid vinden voor hun leefbaarheid. Bij deze ene vraag was de mediaan 1 (zeer belangrijk) met interkwartielafstand van 1. Bijna iedereen, op twee respondenten na, vindt de veiligheid zeer belangrijk of belangrijk voor hun leefbaarheid. Het gemiddelde antwoord ligt dan ook tussen de 1 (zeer belangrijk) en 2 (belangrijk). Het gemiddelde was 1,45 met een standaarddeviatie van .589. Deze standaarddeviatie is ook relatief laag en dat betekent dat veel jongeren de veiligheid belangrijk vinden voor hun leefbaarheid.

Veiligheid is voor mij ... in de Reeshof

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer belangrijk	49	57,6	57,6	57,6
	Belangrijk	34	40,0	40,0	97,6
	Neutraal	1	1,2	1,2	98,8
	Onbelangrijk	1	1,2	1,2	100,0
	Total	85	100,0	100,0	

Figuur 25

5.6 SAMENVATTING

De meeste vragen uit de enquête waren belangrijk voor de leefbaarheid van jongeren. De positieve uitschieters waren de vragen over het belang van de bereikbaarheid en de veiligheid. Bij allebei de vragen beantwoordden de respondenten met meer dan 96,5 procent voor belangrijk of zeer belangrijk. De enige vraag waar de mediaan geen 1 (zeer belangrijk) of 2 (belangrijk) was de vraag over gezamenlijke activiteiten. Deze activiteiten zijn minder belangrijk voor de leefbaarheid van jongeren dan de andere vragen. Andere vragen die minder scoorde gingen over de horecavoorzieningen, uitgaansvoorzieningen en sociaal contact met buurtgenoten. *Veiligheid* scoort het beste van de gemiddelde scores van de vijf aspecten (1,46 ligt het dichtste bij 1 (zeer belangrijk)). Dus jongeren vinden veiligheid het belangrijkste aspect voor hun leefbaarheid. Daarna volgen *bereikbaarheid*, *ruimte en groen*, *voorzieningen* en als laatste *sociale woonomgeving*. De sociale woonomgeving is dus het minste belangrijk voor de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof.

Aspect	Gemiddelde score	Standaarddeviatie
Ruimte en groen	1,96	.569
Voorzieningen	2,12	.447
Bereikbaarheid	1,56	.061
Sociale woonomgeving	2,48	.647
Veiligheid	1,46	.589

Figuur 26

HOOFDSTUK 6: DEELVRAAG 3

6. Wat zijn de sterke, zwakke en verbeterpunten van de leefbaarheid voor jongeren in de Reeshof?

In deze deelvraag wordt er gekeken wat de jongeren vinden van de leefbaarheid in de Reeshof. Eerst zal er per vraag gekeken worden wat jongeren hebben geantwoord, daaruit volgen de sterke, zwakke en verbeterpunten van de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof. De vragen zijn in de enquête verdeeld over dezelfde aspecten als bij deelvraag twee.

6.1 RUIMTE EN GROEN

Ruimte

Bij dit aspect is er als eerst gekeken wat jongeren in de Reeshof vinden van de bestaande ontmoetingsplekken en de groenvoorzieningen in hun wijk. De jongeren beoordelen de ontmoetingsplekken gemiddeld met een 6,0 met een standaarddeviatie van 1,848 ($M=6.0$, $SD=1.848$, $n=85$). Dit is dus maar krappe voldoende, ook geeft een derde van de jongeren een onvoldoende voor de ontmoetingsplekken. De standaarddeviatie van 1,848 is relatief hoog, dit betekent dat jongeren verdeeld zijn over de beoordeling van de ruimte in de Reeshof.

Ook heeft de beoordeling van de ontmoetingsplekken een lage correlatie met het algemene cijfers van de leefbaarheid, dit is uitgevoerd met een Pearson product-moment correlation ($r=.394$, $n=85$, $p=.000$). Dit betekent dat ontmoetingsplekken weinig invloed hebben op het algemene cijfer van de leefbaarheid.

In de enquête is ook gevraagd of de kwaliteit van de ontmoetingsplekken voldoende was. 38 procent was het daar mee eens. 22 procent was het daar mee oneens. De mediaan van deze vraag was 3 (neutraal) met een interkwartielafstand van 1.

De ontmoetingsplekken scoren dus niet een heel hoog cijfer en ook zijn de meningen verdeeld over de kwaliteit van de plekken. Ondanks dat dit toch een belangrijk aspect is voor jongeren voor hun leefbaarheid. Jongeren gebruiken die ontmoetingsplekken om contact te onderhouden met vrienden, dat vooral buiten plaatsvindt (CBS, 2003) (Karsten et al, 2001). Het niet al te hoge cijfer kan te verklaren zijn door het idee van de compacte stad. Vele informele ontmoetingsplekken verdwijnen, omdat elke centimeter gebruikt wordt om te bouwen. Dit kwam ook naar voren in het interview met de wijkregisseurs van de Reeshof (F. Hubregtse, M. van Velthoven, J. Kuiper, persoonlijke communicatie, 10 april 2018). De wijkregisseurs zeiden dat 9 van de 10 keer het braakliggend terrein bestemd is voor woningbouw. De gemeente worstelt er zelf ook mee, blijkt uit de quote: *'Dan zit je dus met het probleem: aan de ene kant vanuit het stadsdeel belang wil je meer jeugdvoorzieningen realiseren, voorzieningen in de breedste zin van het woord voor de stadsdeel bewoners, maar aan de andere kant heb je het stedelijk belang: het is bestemd voor woningbouw.'*

Groen

Ook is er bij dit aspect gekeken wat jongeren vinden van de groenvoorzieningen in de Reeshof. De jongeren beoordelen de groenvoorzieningen gemiddeld met een 7,5 met een standaarddeviatie van 1,770 ($M=7.5$, $SD=1.770$, $n=85$). Dit is een ruim voldoende, ook gaf 91,8 procent van de jongeren een voldoende voor de groenvoorzieningen. De standaarddeviatie van 1,770 is relatief hoog dat betekent dat sommige jongeren een hoger cijfer hebben gegeven dan een 7,5 en sommige jongeren hebben het groen beoordeeld met een krappe voldoende.

De beoordeling van de groenvoorzieningen heeft een lage correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid, dit is uitgevoerd met een Pearson product-moment correlation ($r=.470$, $n=85$, $p=.000$). Dit betekent dat groen weinig invloed heeft op het algemene cijfer van de leefbaarheid.

De groenvoorzieningen scoren beter dan de ontmoetingsplekken in de Reeshof. Maar beide hebben weinig samenhang met het algemene cijfer van de leefbaarheid. Jongeren vinden de groenvoorzieningen in de wijk ruim voldoende, maar het heeft niet veel invloed op hun algemene beeld van de leefbaarheid. Dit beeld komt overeen met de observatie (7 mei, 2018). Er waren veel goed bijgehouden parken en groene gebieden, maar tijdens de observatie waren weinig mensen te vinden in die gebieden (7 mei, 2018).

Aspect: ruimte en groen

Bij dit aspect horen twee vragen: de eerste vraag ging over de ontmoetingsplekken in de Reeshof en de tweede ging over de groenvoorzieningen in de Reeshof. In SPSS is met behulp van *compute variabele* een nieuwe variabele gemaakt: *Leefbaar_ruimtegroen*. Bij deze nieuwe variabele komt er een gemiddelde uit van 6,7 met een standaarddeviatie van 1,451 ($M=6.7$, $SD=1.451$, $n=85$). Dit betekent dat jongeren de ruimte en groen in de Reeshof beoordelen met 6,7. De standaarddeviatie van 1,451 is relatief hoog en dat betekent dat sommige jongeren de ruimte en groen hoger beoordeelt hebben en sommige jongeren lager. In de reactie bij de enquête loven ook enkele respondenten het groen in de wijk, het is mooi en verzorgd. Maar andere benadrukken ook dat er veel gebouwd wordt in de wijk en dat er daardoor groen en ontmoetingsplekken verdwijnen.

6.2 VOORZIENINGEN

In de enquête zijn zes vragen gesteld naar de beoordeling van de voorzieningen in de Reeshof. De volgende voorzieningen zijn behandeld in de enquête: de sport-, de winkel-, de horeca, de uitgaans-, de school- en de recreatievoorzieningen.

Sportvoorzieningen

De sportvoorzieningen worden door de jongeren in de Reeshof gemiddeld beoordeeld met een 7,3. De standaarddeviatie van het gemiddelde is 1,629 ($M=7.3$, $SD=1.629$, $n=85$). De standaarddeviatie van 1,629 is relatief hoog en dat betekent dat een deel van de jongeren een hoger cijfer hebben gegeven dan 7,3 en een ander deel lager. Maar 91,8 procent van de jongeren gaf een voldoende aan de sportvoorzieningen in de Reeshof.

Wel is er weinig correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid. Dit is uitgevoerd met een Pearson product-moment correlation ($r=.400$, $n=85$, $p=.000$). Dit betekent de sportvoorzieningen in de Reeshof weinig invloed hebben op het algemene cijfer van de leefbaarheid.

De sportvoorzieningen krijgen een ruime voldoende van de jongeren. Jongeren vinden ook de sportvoorzieningen belangrijk. Uit het interview met de wijkregisseurs (persoonlijke communicatie, 10 april 2018) kwam ook naar voren dat alle sporten in de wijk te beoefenen zijn, alleen de hockeyclub ligt net buiten de Reeshof. Uit onderzoek van Filius en Van Melik (2011) bleek dat jongeren elkaar graag ontmoeten bij sportvoorzieningen, bijvoorbeeld skatebanen of voetbalvelden. Dit waren vooral de jongens. In dit onderzoek is er geen significant verschil tussen jongens en meiden in de beoordeling van de sportvoorzieningen ($t(83)=-1.374$, $p=0.137$).

Winkelvoorzieningen

De volgende vraag in de enquête over voorzieningen gaat over de winkels in de Reeshof. Ook worden de winkelvoorzieningen in de Reeshof met een ruim voldoende beoordeeld. De jongeren gaven de winkels een 7,7 met een standaarddeviatie van 1,660 ($M=7.7$, $SD=1.660$, $n=85$). De standaarddeviatie van 1,660 is relatief hoog en dit betekent dat een deel van de jongeren een hoger cijfer gegeven hebben dan 7,7 en een ander deel lager. Maar weinig jongeren hebben een onvoldoende gegeven, 92,9 procent van de jongeren gaf een voldoende aan de winkelvoorzieningen in de Reeshof. Net als de sportvoorzieningen is er weinig correlatie tussen de beoordeling van de winkelvoorzieningen en het algemene cijfers van de leefbaarheid. Dit is uitgevoerd met een Pearson product-moment correlation ($r=.389$, $n=85$, $p=.000$). Dit betekent dat de winkelvoorzieningen weinig invloed hebben op het algemene cijfer van de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof.

Jongeren zijn dus ruim tevreden over de winkelvoorzieningen in de Reeshof. Dit in tegenstelling tot de literatuur. Volgens Roos & Willems (2013) klagen bewoners van de Reeshof dat er niet genoeg winkels in de wijk zijn. Deze klacht geldt ook in andere Vinex-wijken (Ministerie van VROM, 2006). Jongeren hebben dus een andere mening over de winkelvoorzieningen dan volwassenen.

Horecavoorzieningen

De horeca in de Reeshof worden door de jongeren beoordeeld met een 6,0 met een standaarddeviatie van 2,050 ($M=6.0$, $SD=2.050$, $n=85$). Dit is maar een magere voldoende vergeleken met de voldoende van de sport- en winkelvoorzieningen. Ook geeft 32 procent van de jongeren een onvoldoende aan de horeca in de wijk. Dat jongeren verdeeld zijn zegt ook de standaarddeviatie, die is redelijk hoog.

Ook bij de horecavoorzieningen is er weinig correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid. Dit is uitgevoerd met een Pearson product-moment correlation ($r=.383$, $n=85$, $p=.000$). Dit betekent dat horecavoorzieningen weinig invloed hebben op het algemene cijfer van de leefbaarheid.

De beoordelingen van de horeca kent wel een significant verschil per leeftijdscategorie ($p=.000$). Zo beoordeelt de jongste groep (12-16 jaar) de horecavoorzieningen met een 7,2 ($M=7.2$, $SD=1.480$, $n=85$). De middelste (17-20 jaar) groep beoordeelt de horeca met een 6,1 ($M=6.1$, $SD=1.641$, $n=85$). De oudste groep (21-24 jaar) geeft de horeca in de Reeshof een onvoldoende, een 4,7 ($M=4.7$, $SD=1.968$, $n=85$).

Er is ook een significant verschil ($p=.000$) tussen jongste groep en de rest qua het belang van de horecavoorzieningen. De 12 tot en met 16-jarige vinden horeca belangrijker voor hun leefbaarheid in de Reeshof dan de groep van 17 tot en met 24 jaar.

Dat sommige jongeren de horeca negatief beoordeeld kwam ook naar voren in het interview met de wijkregisseurs (persoonlijke communicatie, 10 april 2018). Er is te weinig tot geen aanbod van leuke, gezellige cafeetjes. Uitbaters durven het risico niet aan om een nieuwe horecavoorziening te beginnen voor de jeugd. Ook is moeilijk om vanuit de gemeente dit te faciliteren. Er zijn dan ook geen concrete plannen vanuit de gemeente voor nieuwe horecaplekken.

Uitgaansvoorzieningen

De uitgaansvoorzieningen in de Reeshof worden beoordeeld met een 3,2 met een standaarddeviatie van 2,660 ($M=3.2$, $SD=2.660$, $n=85$). Dit is dus een ruime onvoldoende voor de uitgaansmogelijkheden in de wijk. De standaarddeviatie van 2,660 is zeer hoog, dit betekent dat de jongeren de uitgaansvoorzieningen zeer verspreid hebben beoordeeld. 19 jongeren hebben de uitgaansvoorzieningen beoordeeld met een 0, maar ook 20 jongeren hebben een voldoende gegeven voor de uitgaansvoorzieningen in de Reeshof. Ook is er nauwelijks tot geen correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid ($r=.226$, $n=85$, $p=.039$). Dit

betekent dat uitgaansvoorzieningen weinig invloed hebben op het algemene cijfer van leefbaarheid in de Reeshof.

Net als bij de beoordeling van de horecavoorzieningen is er een significant verschil ($p=.000$) tussen de verschillende leeftijdscategorieën. Zo beoordeelt de jongste groep de uitgaansvoorzieningen met een 5,7. De middelste en de oudste groep beoordelen de uitgaansvoorzieningen respectievelijk met een 2,2 en een 1,7. Deze lage cijfers waren te verwachten na de interviews (persoonlijke communicatie, 10 april 2018) (Kim Stienen, persoonlijke communicatie, 26 april 2018) en de observatie. Er zijn geen uitgaansgelegenheden in de Reeshof. Af en toe wordt er een feest georganiseerd bij de sporthal en dat gebeurt vooral tijdens carnaval.

Schoolvoorzieningen

In tegenstelling tot de uitgaansgelegenheden in de Reeshof krijgen de scholen wel een ruime voldoende. In de enquête is gevraagd naar de mening van de hoeveelheid en de kwaliteit van de scholen. De hoeveelheid scholen wordt beoordeeld met een 7,8 met een standaarddeviatie van 1,580 ($M=7.8$, $SD=1.580$, $n=84$). De kwaliteit van de scholen wordt beoordeeld met een 7,3 met een standaarddeviatie van 1,134 ($M=7.3$, $SD=1.134$, $n=84$). Allebei de vragen worden positief beoordeeld door de jongeren, maar de jongeren zijn verdeeld. De hoge standaarddeviaties van 1,580 en 1,134 geven aan dat sommige jongeren een zeer hoog cijfer geven aan de scholen, maar ook een deel een krappe voldoende.

De beoordelingen van de scholen hebben nauwelijks tot geen correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid, dit geldt zowel voor de vraag naar de hoeveelheid ($r=.180$, $n=84$, $p=.102$) als de kwaliteit ($r=.204$, $n=84$, $p=.066$). Dit betekent dat scholen weinig invloed hebben op het algemene cijfer van de leefbaarheid van jongeren.

Recreatievoorzieningen

De laatste vraag van de enquête over voorzieningen luidde als volgt: *'Ik vind recreatieplekken (bioscopen, zwembaden etc.) in de Reeshof...'*. Net als de horecavoorzieningen in de Reeshof krijgen de recreatievoorzieningen een krappe voldoende. De jongeren beoordeelde de recreatieplekken met een 5,6 met een standaarddeviatie van 1,995 ($M=5.6$, $SD=1.995$, $n=85$). De standaarddeviatie is zeer hoog en dit betekent dat jongeren zeer verdeeld zijn. Zo geeft 40 procent van de jongeren een onvoldoende voor de recreatieplekken in de Reeshof. Verder is er een lage correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid ($r=.427$, $n=85$, $p=.000$). Dit betekent dat recreatievoorzieningen weinig invloed hebben op het algemene cijfer van de leefbaarheid in de Reeshof.

In de enquête laten enkele respondenten weten dat de Reeshof niet beschikt over een bioscoop en dat die door enkele inwoners wel gewild is. Uit de opmerkingen van de enquête en met het interview met Kim Stienen (26 april, 2018) komt ook naar voren dat er niet veel voorzieningen zijn die speciaal gericht zijn op jongeren. In de wijk zal er genoeg animo zijn voor bijvoorbeeld een poolcentrum of een coffeeshop. Nu moeten de jongeren zonder rijbewijs met het openbaar vervoer of de fiets naar het centrum van Tilburg. Voor sommige jongeren is dit niet optimaal, vooral als de terugweg laat in de avond is.

Aspect: voorzieningen

Bij het aspect *voorzieningen* zijn in de enquête zeven vragen gesteld, deze zijn in SPSS gecombineerd. Met behulp van *compute variabele* een nieuwe variabele gemaakt: *Leefbaar_voorzieningen*. Het aspect voorzieningen wordt door de jongeren beoordeeld met een 6,4 met een standaarddeviatie van 1,291

($M=6.4$, $SD=1.291$, $n=85$). Jongeren zijn dus gematigd positief over de voorzieningen in de Reeshof. De standaarddeviatie van 1,291 bekennt wel dat jongeren verdeeld zijn. Een deel van de jongeren vinden de voorzieningen in de Reeshof ruim voldoende, maar ook een deel beoordeelt de voorzieningen met een onvoldoende.

De beoordelingen van de verschillende voorzieningen liepen sterk uiteen, van een 3,2 voor de uitgaansvoorzieningen tot een 7,7 voor de winkels in de Reeshof. Significante verschillen ($p=.000$) zijn ook te zien tussen de verschillende leeftijdscategorieën. De jongste groep (12-16 jaar) beoordeelt de voorzieningen met een 7,3. De middelste groep (17-20 jaar) beoordeelt iets lager met een 6,3. De oudste groep (21-24 jaar) geeft net een voldoende voor de voorzieningen, een 5,6.

6.3 BEREIKBAARHEID

Het derde aspect in de enquête is leefbaarheid, daarover zijn vier vragen gesteld die geanalyseerd worden. De eerste vraag gaat over het openbaar vervoer in de Reeshof. De tweede en derde vraag over fietsen in de Reeshof, in de enquête is er gevraagd naar de fietsvriendelijkheid en de fietsafstanden in de Reeshof. De vierde vraag gaat over de bereikbaarheid vanuit de Reeshof naar het centrum van Tilburg. Daarvoor is nog een vraag gesteld welk vervoersmiddel jongeren het liefst nemen naar het centrum.

Openbaar vervoer

Het openbaar in de Reeshof is beoordeeld met een 7,4 door de jongeren. De standaarddeviatie bij deze beoordeling is 1,464 ($M=7.4$, $SD=1.464$, $n=85$). De standaarddeviatie van 1,464 geeft aan sommige jongeren een hoger cijfer dan een 7,4, maar ook een deel lager. Maar toch geeft ruim 90 procent van de jongeren het openbaar vervoer in de Reeshof ook een voldoende.

De beoordeling van het openbaar vervoer heeft weinig correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid ($r=.356$, $n=85$, $p=.001$). Dit betekent dat het openbaar vervoer weinig invloed heeft op het algemene cijfer van de leefbaarheid in de Reeshof.

Het openbaar vervoer in de Reeshof heeft vier buslijnen en een treinstation. De buslijnen bereiken een groot deel van de Reeshof en gaan allemaal naar het centrum van Tilburg. In bijlage twee is een kaartje te vinden van het openbaar vervoer in de Reeshof. De positieve beoordeling van de jongeren over het openbaar vervoer staat haaks op de verwachtingen uit het theoretisch kader. De infrastructuur in Vinex-wijken zouden niet voldoen aan de wensen van de bewoners, doordat er te weinig goede infrastructuur is voor het openbaar vervoer (Van Horsen, 2001). Het heeft ook lang geduurd voordat het openbaar vervoer aan de wensen van de bewoners heeft voldaan. Ondanks dat de Reeshof al gebouwd is vanaf de jaren 80 is het NS station er pas gekomen in 2003 (Stationweb, 2018). Ook moesten sommige wijken lang wachten tot er een goede busverbinding kwam. Maar de positieve beoordeling van de jongeren laat zien dat het openbaar vervoer nu wel aan de wensen voldoet van de jongeren.

Fietsvriendelijk en fietsafstanden

De fietsvriendelijkheid van de Reeshof is beoordeeld met een 8,0 door de jongeren. De standaarddeviatie is 1,592 ($M=8.0$, $SD=1.592$, $n=85$). Maar drie jongeren gaven een onvoldoende aan de fietsvriendelijkheid in de Reeshof.

Ook de beoordeling van de fietsvriendelijkheid heeft weinig correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid ($r=.466$, $n=85$, $p=.000$). Dit betekent dat de fietsvriendelijkheid van de Reeshof weinig invloed heeft op het algemene cijfer van de leefbaarheid van jongeren.

Ook de fietsafstanden worden positief beoordeeld. De jongeren in de Reeshof geven een 7,9 met een standaarddeviatie van 1,737. Wel geven 7 jongeren aan dat zij de fietsafstanden te groot vinden. Ook de beoordeling van de fietsafstanden heeft weinig correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid ($r=.391$, $n=85$, $p=.000$). Dit betekent dat de fietsafstanden in de Reeshof weinig invloed heeft op het algemene cijfer van de leefbaarheid.

De positieve beoordeling kwam ook naar voren in de observatie (7 mei, 2018). Er zijn veel en goede fietspaden te vinden in de Reeshof. De nieuwere wijken hebben ook fietsstraten, waar de auto te gast is. In de opmerkingen bij de enquête wordt er wel benoemd dat sommige fietspaden gevaarlijk zijn in de avond- en nachturen. Dit kwam ook naar voren in het interview met de wijkregisseurs (persoonlijke communicatie, 10 april 2018). Dit zijn vooral de fietspaden tussen de Reeshof en de rest van Tilburg.

Bereikbaarheid centrum

De bereikbaarheid naar het centrum wordt ook positief beoordeeld door de jongeren in de Reeshof. De jongeren geven een 7,6 met een standaarddeviatie van 1,662 ($M=7.6$, $SD=1.662$, $n=85$). Deze beoordeling heeft een middelmatige correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid ($r=.506$, $n=85$, $p=.000$). Dit betekent dat de bereikbaarheid van de Reeshof naar het centrum van Tilburg een beetje invloed heeft op het algemene cijfer van de leefbaarheid van jongeren.

Er is wel een significant verschil tussen de verschillende vervoersmiddelen, dit is vastgesteld door one-way ANOVA ($F(3,77)=6.901$, $p=.000$). De fiets en de scooter worden allebei beoordeeld met een ruime 8. De auto krijgt een 7,3. Het opvallendste cijfer is voor het openbaar vervoer. In tegenstelling tot de 7,4 van het openbaar vervoer in de Reeshof krijgt de bereikbaarheid naar het centrum via het openbaar vervoer maar een 6,8.

Aspect: bereikbaarheid

In SPSS zijn de vier vragen over bereikbaarheid gecombineerd tot een variabele, met behulp van *compute variabele* is een nieuwe variabele gemaakt: *Leefbaar_bereikbaarheid*. Het aspect bereikbaarheid wordt door de jongeren in de Reeshof beoordeeld met een 7,7 met een standaarddeviatie van 1,345 ($M=7.7$, $SD=1.345$, $n=85$).

Net als bij het aspect voorzieningen zijn er significante verschillen tussen de verschillende leeftijdsgroepen ($p=.000$). Het grootste verschil zit bij de oudste groep (20-24 jaar). Deze groep beoordeeld de bereikbaarheid van de Reeshof met een 7,1. De middelste groep (17-20 jaar) en de jongste groep (12-16 jaar) geven beide respectievelijk een 8,0 en een 8,2.

6.4 SOCIALE WOONOMGEVING

Het vierde aspect is de sociale woonomgeving. De eerste vraag in de enquête over de sociale woonomgeving ging over de hoeveelheid leeftijdsgenoten in de wijk. De tweede vraag gaat over het contact met de buurtgenoten. De derde en de laatste vraag gaat over de gezamenlijke activiteiten in de Reeshof.

Leeftijdsgenoten

De hoeveelheid leeftijdsgenoten in de wijk wordt door de jongeren beoordeeld met een 7,9 met een standaarddeviatie van 1,507. De jongeren in de Reeshof vinden dat er dus genoeg leeftijdsgenoten in de wijk wonen. Deze beoordeling van de jongeren heeft een middelmatige correlatie met het algemene cijfer

van de leefbaarheid ($r=.499$, $n=85$, $p=.001$). Dit betekent dat het aantal leeftijdsgenoten in de Reeshof een beetje invloed heeft op het algemene cijfer van de leefbaarheid van jongeren.

Tussen de verschillende leeftijdsgroepen is er een significant verschil ($p=.000$). De jongste groep (12-16 jaar) geeft een 8,6 aan de hoeveelheid leeftijdsgenoten in de wijk. De middelste groep (17-20 jaar) geeft een 8,1 en de oudste groep (21-24 jaar) geeft het laagste cijfer, een 7,0. Dit verschil is te verklaren doordat de oudste groep gaat studeren en sommige van hen de Reeshof verlaat voor een andere stad. In het collegejaar 2016-2017 woonde 357.000 studenten op kamers in Nederland en hadden hun ouderlijk huis verlaten (Van Hulle, 2017).

Contact buurtgenoten

Het contact met de buurtgenoten wordt minder goed beoordeeld dan de hoeveelheid leeftijdsgenoten. De jongeren geven een 6,6 voor het contact met buurtgenoten. De standaarddeviatie is 2.117 ($M=6.6$, $SD=2.117$, $n=85$). De hoge standaarddeviatie van 2,117 betekent dat sommige jongeren het contact met buurtgenoten ruim voldoende vinden, maar er ook een deel is die een onvoldoende geeft voor het contact met de buurt. Ook geeft 22,4 procent een onvoldoende voor het contact. De correlatie met het algemene cijfer van de leefbaar is klein ($r=.447$, $n=85$, $p=.000$).

Gezamenlijke activiteiten

De gezamenlijke activiteiten, zoals buurtbarbecues en braderieën, krijgen een onvoldoende van de jongeren in de Reeshof. De jongeren geven een 4,8 met een standaarddeviatie van 2,436 ($M=4.8$, $SD=2.436$, $n=85$). De zeer hoge standaarddeviatie van 2,436 geeft aan dat jongeren zeer verdeeld zijn over de gezamenlijke activiteiten in de Reeshof. Zo geeft ongeveer de helft van de respondenten een onvoldoende voor de gezamenlijke activiteiten in de Reeshof. Ook de correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid is zeer laag.

Het lage cijfer kan verklaard worden door de weinige activiteiten die georganiseerd worden, vooral gericht op jongeren. In beide interviews (persoonlijke communicatie, 10 april 2018) (persoonlijke communicatie, 26 april 2018) kwam naar voren dat er weinig animo is voor gezamenlijke activiteiten. Veel mensen in de Reeshof werken de gehele week en hebben weinig zin om deel te nemen aan deze activiteiten of om deze te organiseren. Ook is het moeilijk om grote activiteiten te organiseren in verband met geluidsoverlast. Sommige bewoners van de Reeshof zijn naar de wijk verhuisd voor de rust. Die mensen zullen dan snel klagen over de geluidsoverlast. Dus als de gemeente de bewoners tevreden wil houden, kunnen ze niet te veel grote activiteiten organiseren.

Aspect: sociale woonomgeving

De drie vragen die bij dit aspect horen zijn in SPSS met behulp van *compute variabele* gecombineerd tot 1 nieuwe variabele: *Leefbaar_sociaal*. De gemiddelde beoordeling van deze nieuwe variabele is 6,1 met een standaarddeviatie van 2,387 ($M=6.1$, $SD=2.387$, $n=85$). Dit betekent dat jongeren de sociale woonomgeving in de Reeshof net beoordelen met een voldoende, maar de hoge standaarddeviatie van 2,387 betekent dat de jongeren wel verdeeld zijn. Zo geeft een kwart van de jongeren een onvoldoende voor de sociale woonomgeving. De rest heeft de sociale woonomgeving beoordeeld met een krappe voldoende tot een ruim voldoende.

6.5 VEILIGHEID

Het vijfde en laatste aspect van de enquête is veiligheid. In de enquête zijn twee vragen gesteld met betrekking tot de beoordeling van de leefbaarheid en vier extra vragen ter ondersteuning. De eerste vraag gaat over de mate dat jongeren in de Reeshof overlast ervaren. De tweede vraag gaat over hoe veilig jongeren zich voelen in de Reeshof.

Overlast

In de enquête is gevraagd of jongeren overlast ervaren in de Reeshof. De jongeren konden aangegeven in hoeverre zij het hiermee eens waren. De cijfers (1 tot 10) zijn in SPSS omgedraaid, zodat 1 het slechtste cijfer is en 10 de beste. Het gemiddelde cijfer dat is gegeven door de jongeren is een 6,1 met een standaarddeviatie van 2,387 ($M=6.1$, $SD=2.387$, $n=85$). 40 procent van de jongeren geeft een onvoldoende voor de mate van overlast. De jongeren laten in de enquête weten dat zij de meeste overlast ondervinden van hangjongeren, vuurwerk (heel het jaar door) en het geluid van de militaire vliegbasis.

In beide interviews (persoonlijke communicatie, 10 april 2018) (persoonlijke communicatie, 26 april 2018) kwam ook naar voren dat mensen in de Reeshof snel overlast ervaren. De Reeshof is compacte wijk waar jongeren snel overlast kunnen veroorzaken, ondanks dat dit niet hun bedoelingen zijn. In de interviews werd benoemd dat volwassenen overdag heel de dag werken en snel gaan klagen over overlast 's avonds. Uit de enquête blijkt ook dat jongeren overlast ervaren van hangjongeren. De overlast van jongeren kan te maken hebben met het lage cijfer van de ontmoetingsplekken in de Reeshof. De ontmoetingsplekken scoren een 6,0. Bij de gemeente is ook bekend dat er niet genoeg goede ontmoetingsplekken zijn voor jongeren. Daardoor moeten jongeren uitwijken naar plekken waar zij snel overlast kunnen veroorzaken.

Gevoel van veiligheid

De tweede vraag gaat over hoe veilig jongeren zich voelen in de Reeshof. De jongeren gaven gemiddeld een 7,2 met een standaarddeviatie van 1,807 ($M=7.2$, $SD=1.807$, $n=85$). Slecht 10 procent gaf een onvoldoende voor het gevoel van veilig in de Reeshof.

Verder heeft het gevoel van veiligheid een middelmatig correlatie met het algemene cijfer van de leefbaarheid ($r=.584$, $n=85$, $p=.000$). Dit betekent dat het gevoel van veiligheid een middelmatige invloed heeft op het algemene cijfer van de leefbaarheid. In de enquête is ook gevraagd in welke delen van de Reeshof jongeren zich soms onveilig voelen. Van de elf delen in de Reeshof staken er twee delen bovenuit. 17 jongeren voelden zich wel eens onveilig in Gesworen Hoek, dit is een van de oudere buurten in de Reeshof. Het andere deel is de Heyhoef, 15 jongeren voelden zich daar wel eens onveilig. In de Heyhoef ligt het grootste winkelcentrum van de Reeshof en in de wijk is het algemeen bekend dat daar veel hangjongeren zijn.

Aspect: veiligheid

De ervaren overlast en het gevoel van veiligheid zijn in SPSS met behulp van *compute variabele* gecombineerd tot 1 nieuwe variabele: *Leefbaar_veiligheid*. De gemiddelde score van de nieuwe variabele is 6,6 met een standaarddeviatie van 1,753 ($M=6.6$, $SD=1.753$, $n=85$). Het gemiddelde van 6,6 betekent dat jongeren de Reeshof een veilige wijk vinden, maar de hoge standaarddeviatie van 1,753 geeft wel aan dan sommige jongeren de Reeshof minder veilig vinden.

6.6 SAMENVATTING

Jongeren uit de Reeshof hebben in de enquête vele aspecten beoordeeld. Daaruit zijn sterke, zwakke en verbeterpunten uitgekomen. De fietsvriendelijkheid en fietsafstanden worden het hoogste beoordeeld met respectievelijk een 8 en een 7,9. Verder worden de hoeveelheid leeftijdgenoten (7,9), de scholen- (7,8) en winkelvoorzieningen (7,7) en de bereikbaarheid naar het centrum (7,6) ook hoog beoordeeld.

Helaas heeft de Reeshof ook zwakke punten. De laagste beoordeling werd gegeven aan de uitgaansvoorzieningen (3,2). Ook de score van de horecavoorzieningen (6,0) viel tegen vergeleken met de rest van de voorzieningen. Uit de interviews kwam ook naar voren dat deze voorzieningen moeilijk te realiseren zijn en het initiatief moet liggen bij ondernemers. Andere punten waarop de Reeshof minder scoort zijn de ontmoetingsplekken (6,0), recreatievoorzieningen (5,6), gezamenlijke activiteiten (4,8) en de mate van overlast (6,1). Deze scores kunnen zijn in vergelijking met de rest te verbeteren.

Hieronder in de tabel is de score te zien per aspect. Het aspect *bereikbaarheid* scoort het beste met een 7,7. Daarna volgen *ruimte en groen* (6,7), *veiligheid* (6,6), *voorzieningen* (6,4) en de laagste score is voor de *sociale woonomgeving* (6,1)

Aspect	Gemiddelde score	Standaarddeviatie
Ruimte en groen	6,7	1,451
Voorzieningen	6,4	1,291
Bereikbaarheid	7,7	1,345
Sociale woonomgeving	6,1	2,387
Veiligheid	6,6	1,753

Figuur 27

HOOFDSTUK 7: HOOFDVRAAG

7. Hoe ervaren jongeren de leefbaarheid in de Vinex-wijk de Reeshof?

Om de hoofdvraag te beantwoorden worden de conclusies van deelvraag 2 omgezet naar wegingen voor de beoordelingen van elk aspect in deelvraag 3. In totaal zijn er drie verschillende scores van de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof uitgekomen. De eerste is beoordeling van de algemene leefbaarheid in de Reeshof. Dit was een losse vraag in de enquête. De tweede is de gemiddelde score van de beoordelingen per aspect. De derde is de gemiddelde score van de beoordelingen per aspect plus de wegingen van deelvraag twee.

In figuur 28 staan de drie verschillende scores. De jongeren hebben op de vraag: 'Welk cijfer zou jij de Reeshof geven voor de totale, algemene leefbaarheid?' geantwoord met gemiddelde score van 7,4. Maar bij de score van de vijf aspecten samen komt er een significant lager cijfer uit, een 6,8. Ook als de aspecten verschillende wegingen krijgen, blijft het cijfer voor de leefbaarheid van jongeren een 6,8 (berekening in bijlage 3). De wegingen hebben in dit geval geen invloed.

	Gemiddelde score	Standaarddeviatie
Totale algemene cijfer leefbaarheid	7,4	.972
Gemiddelde score aspecten	6,8	1.098
Gemiddelde score aspecten + weging	6,8	1.095

Figuur 28

Wat opvalt is het verschil tussen de beoordeling van de leefbaarheid en de leeftijd van de respondent. Er is een significant verschil tussen de twee jongste leeftijdsgroepen (12-16 en 17-20 jaar) en de oudste groep (21-24) jaar wat is vastgesteld door one-way ANOVA ($F(2,81)=20.229, p=.000$). A Turkey post hoc test ontdekte dat de oudste groep ($M=6,0, SD=.873, p=.000$) significant lager beoordeeld dan de middelste ($M=7,0, SD=.870, p=.000$) en de jongste groep ($M=7.4, SD=.717, p=.000$). Er is geen significant verschil tussen de middelste groep en jongste groep.

Er valt nog wat op bij de leeftijden en het de beoordeling van de leefbaarheid. In figuur 29 valt op dat hoe ouder de respondent wordt, hoe lager het cijfers wordt. De R square is .298 (figuur 30), dit betekent dat de leeftijd voor 29,8 procent de beoordeling van de leefbaarheid in de Reeshof verklaart.

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.545 ^a	.298	.289	.83795

a. Predictors: (Constant), Wat is je leeftijd?

Figuur 30

	N	Mean
12	6	7,1434
13	12	7,6196
14	4	6,8970
15	3	7,8901
16	4	7,4575
17	6	7,7566
18	11	7,0757
19	9	6,5725
20	6	6,7551
21	6	6,3043
22	10	5,6858
23	6	5,9930
24	1	7,1628
Total	84	6,8720

Figuur 29

HOOFDSTUK 8: CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Dit onderzoek begon met de discussie over Vinex-wijken. In kranten werd er gediscussieerd dat Vinex-wijken saai en eentonig waren, daarentegen blijkt ook uit verschillende onderzoeken dat bewoners de Vinex-wijken positief beoordelen. Een andere discussie ging over de overlast van jongeren, de Vinex-wijken zouden niet gebouwd zijn naar de wensen en behoeftes van jongeren. De jongeren zouden zich dan gaan vervelen en kunnen dan overlast veroorzaken voor buurtbewoners. Leefbaarheidsonderzoeken in Vinex-wijken hadden vaak een positieve conclusie, maar in die onderzoeken werden jongeren niet naar hun mening gevraagd. De meeste onderzoeken waren voor mensen ouder dan 18 jaar, ondanks dat jongeren andere behoeftes kunnen hebben dan volwassenen. Daaruit volgde de volgende hoofdvraag van dit onderzoek:

“Hoe ervaren jongeren de leefbaarheid in de Vinex-wijk de Reeshof?”

In de eerste deelvraag is gekeken naar de al bekende, algemene cijfers van de leefbaarheid in de Reeshof. Daaruit kwam naar voren dat de Reeshof prima scoort op de Leefbaarometer en de wijktoets van de gemeente. In de meeste gevallen komt de Reeshof er beter uit dan de rest van Tilburg. De verschillende wijken in de Reeshof worden beoordeeld met een cijfer tussen de 7,0 en de 8,1.

In de tweede deelvraag is onderzocht welke aspecten belangrijk zijn voor de leefbaarheid van jongeren. In dit onderzoek zijn vijf aspecten van leefbaarheid vastgesteld: *ruimte en groen, voorzieningen, bereikbaarheid, sociale woonomgeving* en *veiligheid*. In figuur 31 in de tweede kolom zijn de laagste cijfers de beste scores. Want het laagste cijfer ligt het dichtste bij de 1 en de 1 betekent *zeer belangrijk*. In figuur 31 is te zien dat veiligheid het laagst scoort, dus dat is het belangrijkste aspect voor de leefbaarheid van jongeren. De 1,46 uit figuur 31 betekent dat de jongeren gemiddeld geantwoord hebben tussen *belangrijk* en *zeer belangrijk*. Zo gaf 98 procent aan dat zij veiligheid belangrijk of zelf zeer belangrijk vinden voor hun leefbaarheid. Daarna vinden jongeren bereikbaarheid belangrijk voor hun leefbaarheid. De jongeren geven hier ook aan dat zij bereikbaarheid belangrijk tot zeer belangrijk vinden. Daarna vinden jongeren de ruimte en groen belangrijk voor hun leefbaarheid. De score van 1,96 betekent dat jongeren aangeven zij ruimte en groen *belangrijk* vinden. Daarna vinden jongeren de voorzieningen belangrijk voor hun leefbaarheid. De score van 2,12 betekent ook dat jongeren aangeven dat zij voorzieningen *belangrijk* vinden. Maar de voorzieningen zijn net iets minder belangrijk dan ruimte en groen. De jongeren vinden de sociale woonomgeving het minst belangrijk voor hun leefbaarheid. De score van 2,48 geeft aan dat jongeren de sociale woonomgeving tussen *belangrijk* en *neutraal* vinden voor hun leefbaarheid.

Aspect	Gemiddelde score belang	Standaarddeviatie belang	Gemiddelde score leefbaarheid	Standaarddeviatie Leefbaarheid
Ruimte en groen	1,96	.569	6,7	1,451
Voorzieningen	2,12	.447	6,4	1,291
Bereikbaarheid	1,56	.061	7,7	1,345
Sociale woonomgeving	2,48	.647	6,1	2,387
Veiligheid	1,46	.589	6,6	1,753

Figuur 31

In de derde deelvraag is onderzocht wat jongeren vinden van de verschillende aspecten. In figuur 31 is te zien dat *bereikbaarheid* het beste beoordeeld is door de jongeren in de Reeshof. Daarna volgen *ruimte en groen*, *veiligheid*, *voorzieningen* en de laagste beoordeling is voor het aspect *sociale woonomgeving*. In figuur 31 is ook te zien dat jongeren in de Reeshof de sociale woonomgeving het minst belangrijke aspect vinden en dat ze ook voor dat aspect de laagste beoordeling geven.

Er zijn drie manieren om de hoofdvraag te beantwoorden. De eerste manier is te kijken naar de beoordeling van de vraag: 'Welk cijfer zou jij de Reeshof geven voor de totale, algemene leefbaarheid?'. Op deze vraag hebben de jongeren in de Reeshof de leefbaarheid beoordeeld met een 7,4. Bij de tweede manier is het gemiddelde berekent op basis van de scores van de aspecten. Dan beoordelen jongeren de leefbaarheid met een 6,8. Bij de derde manieren hebben alle aspecten een weging gekregen vanuit deelvraag twee. Dan beoordelen de jongeren de leefbaarheid ook met een 6,8 (berekening in bijlage 3). Dus de weging maakt geen verschil.

	Gemiddelde score	Standaarddeviatie
Totale algemene cijfer leefbaarheid	7,4	.972
Gemiddelde score aspecten	6,8	1.098
Gemiddelde score aspecten + weging	6,8	1.095

Figuur 32

Bij het vergelijken met al bekende cijfers van de Reeshof wordt er gekeken naar het gemiddelde cijfer van alle aspecten met de wegingen. Er is hiervoor gekozen omdat bij deze methode de jongeren meerdere vragen hebben beantwoord. Bij de eerste manier is het cijfer afkomstig van één vraag uit de enquête.

De cijfers van de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof is lager dan de al bekende cijfers. Jongeren ervaren de leefbaarheid dus anders dan volwassenen. Wel geven jongeren de leefbaarheid in de Reeshof een voldoende, in de enquête laten jongeren weten dat ze sommige dingen missen. Jongeren misten de horeca- en uitgaansvoorzieningen in de Reeshof. In de interviews kwam ook naar voren dat dit bekend is bij de gemeente en jongerenorganisaties, maar het moeilijk is om dit realiseren in de wijk. Hiervoor zijn

ondernemers nodig en die durven het risico (nog) niet te nemen. Jongeren miste ook goede ontmoetingsplekken en recreatievoorzieningen in de Reeshof. Wat opviel is dat jongeren ook veel overlast ervaren, hangjongeren is een van de hoofdoorzaken. Doordat jongeren weinig goede ontmoetingsplekken hebben, veroorzaken zij snel overlast die ook wordt ervaren door mede-jongeren. Ook viel op dat oudere jongeren (20-24 jaar) de leefbaarheid in de Reeshof slechter beoordelen dan jongeren onder de 20 jaar. Zij hebben dus andere behoeftes dan 'jongere' jongeren. Om de leefbaarheid van de jongeren in de Reeshof te verbeteren worden een paar aanbevelingen gedaan:

- Zorg voor meer ontmoetingsplekken voor de jongeren in de Reeshof op plekken die minder overlast veroorzaken.
- Zorg voor meer activiteiten die gericht zijn op jongeren.
- Maak het ondernemers aantrekkelijk om horeca of/en uitgaansgelegenheden te beginnen in de Reeshof.

DISCUSSIE

Voor dit onderzoek is een enquête uitgedeeld aan jongeren in de Reeshof. In de enquête zijn de jongeren gevraagd wat zij belangrijk vinden voor hun leefbaarheid en wat zij vinden van de leefbaarheid in de Reeshof. De enquête is uitgedeeld aan 85 respondenten. Dit aantal viel tegen, maar bij herhaling van het dit onderzoek zouden dezelfde resultaten naar voren moeten komen en daarmee zijn de resultaten van dit onderzoek valide.

Na de analyses van de enquêtes kwam naar voren dat over het algemeen de jongeren de leefbaarheid voldoende vinden in de Reeshof. Er was wel een verschil tussen 'oudere' en 'jongere' jongeren, de jongere jongeren gaven significant een hoger cijfer voor de leefbaarheid. De oudere jongeren gaven een krappe voldoende voor de leefbaarheid. Dit komt overeen met de verwachtingen. De Reeshof beschikt over genoeg speeltuinen voor de jongere jongeren. Maar voor de oudere jongeren zijn er maar weinig voorzieningen in de Reeshof. Ook kwam in het onderzoek naar voren dat jongeren niet tevreden zijn over de horeca- en uitgaansvoorzieningen in de Reeshof. Dit komt ook overeen met de verwachtingen. Uit eerdere observaties in de Reeshof kwam naar voren dat de wijk bijna niet beschikt over horeca- en uitgaansvoorzieningen voor de jongeren. De jongeren moeten uitwijken naar het centrum van Tilburg of naar dorpen rondom de wijk.

Deze bevindingen zijn al bekend bij de gemeente Tilburg. De gemeente kan zelf geen horeca- of uitgaansvoorzieningen beginnen, maar ook niet veel ondernemers willen een zaak beginnen in de Reeshof. Het advies voor een vervolgonderzoek kan zijn om te onderzoeken waarom ondernemers het niet aandurven om een horecazaak te beginnen in de Reeshof voor de jongeren.

Een ander advies voor een vervolgonderzoek is om te onderzoeken wat jongeren veranderd willen zien in de Reeshof. Met dit onderzoek is alleen onderzocht wat jongeren van de leefbaarheid vinden, maar het is nog niet bekend wat jongeren veranderd willen zien in de wijk. In dit onderzoek moet wel rekening gehouden worden met de leeftijd, want onder jongeren zitten ook verschillen.

REFLECTIE

Na een onderzoek is het belangrijk om een kritische terugblik te doen op het proces. In het begin van het onderzoek is er gekeken naar de discussie rondom Vinex-wijken. Hieruit volgde een projectkader en een theoretisch kader. Het maken van deze twee hoofdstukken ging prima.

Enquête en SPSS

Daarna moest de enquête gemaakt en verspreid worden. Dit leverde gelijk problemen op, doordat er niet op tijd is gekeken naar de datum van de meivakantie. Doordat de reacties op Facebook tegenvielen, moest de enquête uitgedeeld worden op scholen. Maar door de meivakantie moest dit uitgesteld worden met twee weken, dit leverde dus vertraging op voor het onderzoek. Uiteindelijk hebben 85 respondenten de enquête ingevuld, dit viel tegen. Tijdens het analyseren van de resultaten kwam naar voren dat dit soms te weinig respondenten waren om goede conclusies te kunnen trekken. In het onderzoek is gekeken naar de verschillen van de beoordeling van de leefbaarheid bij leeftijd. Op het eerst gezicht lijkt het dat hoe ouder de respondent is, hoe lager het cijfers is voor de leefbaarheid. Maar er waren enkele uitzonderingen. Een voorbeeld: de 23-jarigen beoordeelde de leefbaarheid met een 6,0, dit waren zes respondenten. Maar de 24-jarige beoordeelde de leefbaarheid met een 7,2, maar dit was maar één respondent. Dan is het moeilijk om conclusies te trekken. In verdere onderzoeken is het dus handiger om meer moeite te doen voor meer respondenten.

Tijdens het proces kwamen er ook tekortkomingen en fouten naar voren in de enquête. Zo stonden er nog spelfouten in, die niet op tijd zijn opgemerkt. Maar de grootste fout is gemaakt bij de vragen wat jongeren belangrijk vinden voor hun leefbaarheid. In de enquête werden de vragen als volgt geformuleerd: *'Groenvoorzieningen zijn voor mij ... in de Reeshof'*. De antwoordmogelijkheden waren *zeer belangrijk, belangrijk, neutraal, onbelangrijk* en *zeer onbelangrijk*. Dit leverde in eerste instantie geen problemen op. Maar de vragen werden per aspect gecombineerd tot een variabele. Dit leverde problemen op, doordat gemiddelden niet werden berekend met getallen, maar met *zeer belangrijk, belangrijk, neutraal, onbelangrijk* en *zeer onbelangrijk*. Hieruit kwam bijvoorbeeld een gemiddelde uit van 1,45, dit betekent dat het antwoord ongeveer tussen *zeer belangrijk* en *belangrijk* lag. Dit was niet optimaal om conclusies te trekken. In verdere onderzoeken kan er beter gevraagd worden op een schaal van 1 tot 10, hoe belangrijk jongeren verschillende aspecten vinden. Deze fout is gemaakt door niet voldoende kennis van SPSS. In het begin van het onderzoek was die kennis nog niet groot en moest nog opgefrist worden. In een latere fase van het onderzoek was deze kennis er wel.

BIJLAGE

Bijlage 1: Leefbaarheidsmonitor cijfers van de buurten in de Reeshof

Figuur 33 Bron: Wijktoets, 2018

		5,5	Gemiddelde score is lager dan een 6
		5,5	Significant Positieve afwijking o.v. gemiddelde Tilburg
		5,5	Significant Negatieve afwijking o.v. gemiddelde Tilburg
		5,5 (coursef)	Niet representatief door lage respons
Fysieke woonomgeving	Kwaliteit woning	7,5	Gesworen Hoek
	Uitstraling woningen buurt	6,6	Huibeven
	Woonomgeving	5,9	Campenhoef
	Verlichting	7,0	Heyhoef
	Groenvoorzieningen	5,6	Heerevelden
	Speelvoorzieningen	6,5	Dongewijk
	Algemene voorzieningen	7,6	Tuindorp De Kievit
	Omgang bewoners	6,6	Leeuwenk
	Contacten buurt	6,5	Dalem Noord
	Contacten belangrijk/pretig	7,4	Dalem Zuid
Sociale woonomgeving	Omgang etnische afkomst	6,5	Koolhoven
	Betrokkenheid bewoners	5,8	Witbrant
	Overlast van anderen	6,0	Berkel-Enschot
	Overlast van activiteiten	7,7	Udenhout
	Vervuiling	5,1	
	Verkeersoverlast	6,2	
	Parkeringsoverlast	5,5	
	Criminaliteit	6,8	
	Veiligheid overdag	7,8	
	Veiligheid avond	6,6	
Totaal	7,0		

Wijk	Kwaliteit woning	Uitstraling woningen buurt	Woonomgeving	Verlichting	Groenvoorzieningen	Speelvoorzieningen	Algemene voorzieningen	Omgang bewoners	Contacten buurt	Contacten belangrijk/pretig	Omgang etnische afkomst	Betrokkenheid bewoners	Overlast van anderen	Overlast van activiteiten	Vervuiling	Verkeersoverlast	Parkeringsoverlast	Criminaliteit	Veiligheid overdag	Veiligheid avond	Totaaloordeel	Ontwikkeling buurt
47	7,5	8,1	8,2	8,0	8,2	8,2	8,2	7,5	7,6	7,9	7,9	6,7	6,4	6,7	7,9	7,9	7,9	6,8	6,8	7,0	7,0	5,3
48	8,1	7,3	6,9	7,2	6,8	6,8	7,5	7,3	7,0	7,0	6,8	6,7	6,4	6,7	6,1	6,1	6,7	6,8	8,1	7,0	7,6	5,7
49	7,6	6,3	7,3	7,9	7,4	7,1	8,1	7,3	7,0	7,5	7,5	6,7	6,4	6,7	6,1	6,1	6,7	6,8	8,2	7,9	7,9	5,9
50	8,0	6,9	7,2	6,8	6,8	6,8	7,5	7,0	6,8	7,0	6,8	6,7	6,4	6,7	6,1	6,1	6,7	6,6	8,1	6,3	7,9	6,5
51	8,2	7,6	6,8	7,4	7,1	6,5	8,2	7,5	6,8	7,6	7,0	6,4	6,4	6,7	6,1	6,1	6,7	7,0	8,4	7,3	7,8	5,9
52	8,2	7,5	6,8	7,4	7,1	6,5	8,1	7,3	7,0	7,5	7,5	6,4	6,4	6,7	6,1	6,1	6,7	6,8	8,0	7,0	7,6	5,8
53	8,0	7,5	6,9	7,2	7,2	6,5	7,8	7,1	6,8	7,7	6,9	6,3	6,3	6,7	6,1	6,1	6,3	6,4	8,0	6,9	7,7	5,6
54	8,2	7,7	7,0	6,6	7,0	6,5	7,4	7,2	6,9	7,7	7,1	6,3	6,3	6,9	6,1	6,1	6,5	6,8	8,3	7,2	7,8	5,8
55	8,1	7,5	6,6	7,3	7,3	6,2	7,5	7,0	6,5	7,4	6,8	6,0	6,0	6,3	6,1	6,3	6,5	6,7	8,1	7,2	7,5	5,6
56	8,0	7,1	6,8	7,4	7,4	6,3	7,7	7,0	6,6	7,5	6,8	6,1	6,1	6,9	6,1	6,1	6,5	6,9	8,2	7,1	7,5	5,7
57	8,7	8,4	7,5	7,8	7,8	6,6	6,4	7,6	7,1	7,8	7,1	7,3	7,1	7,1	6,6	6,9	6,7	6,9	8,7	7,8	8,1	6,5
58	8,2	8,0	7,4	7,7	7,7	6,2	7,6	7,5	6,6	7,6	7,3	6,6	7,2	7,2	8,5	7,1	7,4	7,0	8,4	7,5	8,0	6,1
66	8,2	8,0	7,0	7,6	7,6	6,8	7,5	7,9	7,3	7,9	7,2	7,1	7,8	7,8	8,4	7,0	6,9	7,6	8,7	7,9	8,2	6,4
67	8,1	7,8	7,2	7,6	7,6	6,9	7,6	7,7	7,4	7,9	7,2	6,9	7,5	7,5	7,3	7,0	7,0	7,7	8,6	7,8	8,0	6,4

Bijlage 2: Observatieschema

Datum: maandag 7 mei (meivakantie)

Tijd: 15:30-18:00

Weersomstandigheden: Zeer zonnig, 27 graden

Beschrijving	Geobserveerd	Foto?
Groen in de wijk	Over het algemeen redelijk veel groen in de wijk. Veel groen langs de wegen en de huizen. Veel parkjes tussen huizen.	x
Parken in de wijk <ul style="list-style-type: none"> ➤ Reeshofpark ➤ Huibevenpark 	Reeshofpark: heel groot park met skatepark en horeca. Park heeft privacy ten opzichte van de woningen rondom. Tijdens observatie was er niemand in het park, wat opvallend is met het mooie weer. Huibevenpark: klein park met veel bomen. Redelijk dichtbij de huizen, maar wel meer privacy dan kleinere parkjes in de Reeshof.	x
Winkelvoorzieningen <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Heyhoef 	De Reeshof kent een groot winkelcentrum, die laatst nog uitgebreid is. Verder kent de Reeshof niet veel meer winkelvoorzieningen.	x
Horeca <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Heyhoef ➤ Ketelbavenplein ➤ Doorwerkcafé 	Weinig horeca in de Reeshof. Op maandag zijn de voorzieningen die er zijn, gesloten. Bijna geen horeca voor de jeugd.	x
Fiets <ul style="list-style-type: none"> ➤ Fietspaden ➤ Bereikbaarheid 	De Reeshof is zeer fietsvriendelijk. Alle delen van de Reeshof zijn makkelijk bereikbaar met de fiets. Makkelijker dan met de auto. De nieuwere wijken van de Reeshof kennen dan ook fietsstraten, waar auto's te gast zijn.	x

Ontmoetingsplekken	Veel parkjes tussen huizen, huizen kijken recht naar de parkjes en er zit weinig ruimte tussen. Meeste parkjes goed verzorgd, op een paar na. Weinig privacy bij de parkjes. Waren weinig jongeren te zien, maar veel spelende kinderen onder de 12 jaar. Langs de rand van de Reeshof (Noordzijde, aan het kanaal) zaten wel jongeren bij elkaar. Langs de rand is er veel privacy. Dit komt door de grote afstand tot de huizen en de scheiding door bomen/groen.	
Foto voor de kaft		x

Ruimte en groen

Redelijk veel groen in de wijk. Deze zijn vooral te vinden langs de wegen en tussen de huizen. De Reeshof kent weinig openbare ruimtes om te dienen als ontmoetingsplek voor jongeren. Als deze ruimtes er zijn, zijn dit parkjes tussen de huizen. Dit biedt weinig privacy voor de jongeren. Ook kan door de geringe afstand snel overlast worden ervaren door de bewoners van de huizen. Deze parkjes waren ook zeer rustig tijdens de observatie. Plekken die wel druk waren, waren speeltuinen bedoeld voor jongere kinderen tot ongeveer twaalf jaar. Waar dit niet van toepassing was, was aan de rand van de Reeshof. Hier zaten veel jongeren uit het zicht van de huizen. Het was vooral druk aan het kanaal.

Voorzieningen

Het aantal voorzieningen in de Reeshof verschilt per categorie. Over het algemeen scoort voorzieningen bij de leefbaarometer een onvoldoende.

Helaas worden sportverenigingen niet meegenomen in de score in de leefbaarometer. Ondanks dat de Reeshof vele sportverenigingen heeft. Zo beschikt de Reeshof bijvoorbeeld over drie voetbalverenigingen, een korfbalvereniging, een badmintonclub, een duikersvereniging en een zwembad. Ook kwam uit het interview met de wijkregisseurs naar voren dat bijna elke sport in de Reeshof beoefent kan worden.

Er zijn wel gegevens beschikbaar bij het CBS (2018) over de winkelveorzieningen in de Reeshof. In een straal van vijf kilometer van de Reeshof zijn er 7,8 grote supermarkten te vinden, voor de overige dagelijkse levensmiddel kun de Reeshof terecht bij 26,8 winkels. Ook beschikt de Reeshof over warenhuizen, in een straal van tien kilometer zijn er 6,1 te vinden. Tijdens de observatie is gebleken dat de Reeshof een groot winkelcentrum, de Heyhoef, heeft. Verder is er in de wijk, naast supermarkten, weinig winkelveorziening te vinden.

Uit allebei de interviews en de observatie kwam naar voren dat er weinig horeca in de Reeshof is. Dit geldt zeker voor horeca die bedoeld is voor jongeren. Uitgaansgelegenheden zijn er helemaal niet te vinden in de Reeshof.

In de Reeshof zijn er twee middelbare scholen: het Reeshof College en de Beatrix College. Het Reeshof College is een VMBO school en heeft 750 leerlingen (Scholen op de kaart, 2018). De Beatrix is een VMBO, HAVO en een VWO school en heeft bijna 2500 leerlingen (Scholen op de kaart, 2018). Verder heeft de Reeshof geen MBO of HBO scholen. De universiteit van Tilburg ligt wel dicht tegen de Reeshof aan.

Bereikbaarheid

De Reeshof is goed bereikbaar voor de fiets. Er zijn overal en goede fietspaden te vinden. Ook zijn er in de nieuwere wijken fietsstraten, waar de auto te gast is.

Het openbaar vervoer in de Reeshof beschikt over vier buslijnen en een treinstation. Het treinstation *Tilburg Reeshof* gaat twee richtingen uit. De ene richting is naar Dordrecht, de eerste trein vertrekt om 5:56 en de laatste om 23:56. De trein rijdt twee keer in het uur, net als de trein in de andere richting. Dat is de trein naar Arnhem Centraal. Die eerste trein vertrekt om 6:07 en de laatste om 18:35. Na die tijd gaan de sprinters tot 's-Hertogenbosch. Die laatste trein vertrekt om 00:35 (NS Reisplanner, 2018).

Verder beschikt de Reeshof over drie reguliere stadsbussen en een nachtbus. In het figuur hieronder is te zien hoe de bussen rijden door de gehele wijk. Alle de bussen Reeshof uitrijden gaan ze richting het station van Tilburg (OVinNederland.nl, 2018) (Bravo, 2016).

Figuur 34

Bron: Bravo, 2016

Foto's observatie

Veel van dit soort parken, waarbij de huizen dicht er langs liggen.

Veel groen in de wijk

Ontmoetingsplekken voor jongeren met veel privacy

Het Reeshofpark, waar het opvallend rustig was tijdens de observatie (zonnig, 28 graden)

Bijlage 3: Berekening beoordeling leefbaarheid met gewicht

Aspect	Gemiddelde score leefbaarheid	Gemiddelde score belang	Gemiddelde score belang omgedraaid	Gemiddelde score belang in procenten	Kolom 2 * Kolom 5
Ruimte en groen	6,7	1,96	3,04	19,7%	1,3199
Voorzieningen	6,4	2,12	2,88	18,7%	1,1968
Bereikbaarheid	7,7	1,56	3,44	22,3%	1,7171
Sociale woonomgeving	6,1	2,48	2,52	16,3%	1,0432
Veiligheid	6,6	1,46	3,54	23,0%	1,518
Totaal	6,76	x	15,42	100%	6,795

Figuur 35

Als eerste moeten de gemiddelde scores van de aspecten wat jongeren belangrijk vinden voor hun leefbaarheid aangepast worden. Bij de huidige scores is 1 de beste score, dit moet 5 worden. Daarna zijn al de scores bij elkaar opgeteld, daaruit komt 15,42. Nu moet de scores omgezet worden naar procenten. Dus hoe belangrijk de verschillende aspecten zijn in procenten. Deze berekening wordt als volgt gedaan: bijvoorbeeld bij het aspect *ruimte en groen* wordt 3,04 keer 100 gedaan. Daaruit komt 304 en die wordt gedeeld door 15,42 en dan krijg je afgerond 19,7 procent.

Om dan aan het gemiddelde cijfer van de leefbaarheid te komen worden alle gemiddelde scores keer de procenten gedaan per aspect. Daarna worden alle aspecten bij elkaar opgeteld en heb je het gemiddelde cijfers van de leefbaarheid van jongeren in de Reeshof met weging.

Bijlage 4: Enquête

Enquête leefbaarheid van Jongeren in de Reeshof

Start of Block: Begin

Q58 Beste jongere,

Alvast bedankt voor het invullen van de enquête! Ik ben Davy van Beers en ben student geografie, planologie en milieu. Ik studeer in Nijmegen, maar kom oorspronkelijk uit Gilze.

Met mijn onderzoek probeer ik de leefbaarheid te verbeteren in de Reeshof. Daarvoor heb ik jouw hulp nodig met het invullen van deze enquête. Ik zou het ook waarderen als jij de enquête wil verspreiden naar bekende en vrienden in de Reeshof.

De enquête duurt ongeveer 10 minuten en is anoniem. Maar als je kans wil maken op twee keer een BOL.COM CADEAUKAART VAN 10 EURO of TWEE TICKETS VOOR WILLEM II moet je mail invullen.

Nogmaals bedankt en succes met invullen!

End of Block: Begin

Start of Block: Default Question Block

Q1 Wat is je geslacht?

Vrouw (1)

Man (2)

Q5 Wat is je leeftijd?

Q7 Wat is jouw huidige opleidingsniveau?

VMBO (1)

HAVO (2)

VWO (3)

MBO (4)

HBO (5)

WO (6)

Overige (7)

Q8 In welk deel van de Reeshof woon je?

Gesworen Hoek (1)

Huibeven (2)

Campenhoef (3)

Heyhoef (4)

Heerenvelden (5)

Dongewijk (6)

Tuindorp de Kievit (7)

Leeuwerik (8)

Dalem (9)

Koolhoven (10)

Witbrant (11)

Weet ik niet (12)

Q9 Hoe lang woon je al in de Reeshof?

Nog geen jaar (1)

Tussen de 1 en 3 jaar (2)

Tussen 3 en 6 jaar (3)

Tussen 6 en 10 jaar (4)

Langer dan 10 jaar (5)

End of Block: Default Question Block

Start of Block: Ruimte en groen

Q10 Ik vind de ontmoetingsplekken in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q11 De kwaliteit van de ontmoetingsplekken zijn voldoende

Helemaal mee eens (1)

- Mee eens (2)
- Neutraal (3)
- Mee oneens (4)
- Helemaal mee oneens (5)

Q12 Ik vind het belangrijk dat er genoeg, goede ontmoetingsplekken zijn

- Helemaal mee eens (1)
- Mee eens (2)
- Neutraal (3)
- Mee oneens (4)
- Helemaal mee oneens (5)

Q13 Ik vind de groenvoorzieningen (parken, bomen etc.) in de Reeshof

- 0 (0)
- 1 (1)
- 2 (2)
- 3 (3)
- 4 (4)
- 5 (5)
- 6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q14 Groenvoorzieningen zijn voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q15 Opmerkingen over de ruimte en groen in de Reeshof (goede, slechte, verbeterpunten)

End of Block: Ruimte en groen

Start of Block: Voorzieningen

Q16 Ik vind sportvoorzieningen in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q17 Sportvoorzieningen zijn voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q18 Ik vind de winkelvoorzieningen in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q19 Winkelvoorzieningen zijn voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q20 Ik vind de horeca in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q21 Horeca is voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q22 Ik vind de uitgaansgelegenheden in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q23 Uitgaansgelegenheden zijn voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q24 Ik vind de aantal scholen (basis-, middelbare scholen) in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q59 Ik vind de kwaliteit van de scholen (basis-, middelbare scholen) in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q25 Scholen zijn voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q26 Ik vind recreatieplekken (bioscopen, zwembaden etc.) in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q27 Reactieplekken zijn voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q28 Opmerkingen over de voorzieningen in de Reeshof (goede, slechte, verbeterpunten)

End of Block: Voorzieningen

Start of Block: Bereikbaarheid

Q29 Ik vind het openbaar vervoer in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q30 Ik vind de Reeshof fietsvriendelijk

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q31 Ik vind de fietsafstanden binnen de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q60 Ik ga liefst met de ... van de Reeshof naar het centrum van Tilburg

Auto (1)

Fiets (2)

- Openbaar vervoer (3)
- Scooter (4)
- Anders (vul in) (5) _____

Q32 Ik vind de bereikbaarheid vanuit de Reeshof naar het centrum van Tilburg (met de fiets, auto, ov)

- 0 (0)
- 1 (1)
- 2 (2)
- 3 (3)
- 4 (4)
- 5 (5)
- 6 (6)
- 7 (7)
- 8 (8)
- 9 (9)
- 10 (10)

Q33 Bereikbaarheid is voor mij ... in de Reeshof

- Zeer belangrijk (1)
- Belangrijk (2)

- Neutraal (3)
- Onbelangrijk (4)
- Zeer onbelangrijk (5)

Q34 Opmerkingen over de bereikbaarheid in de Reeshof (goede, slechte, verbeterpunten)

End of Block: Bereikbaarheid

Start of Block: De sociale wijk

Q35 Ik vind dat er voldoende leeftijdsgenoten in de Reeshof wonen

- 0 (0)
- 1 (1)
- 2 (2)
- 3 (3)
- 4 (4)
- 5 (5)
- 6 (6)
- 7 (7)
- 8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q36 Genoeg leeftijdsgenoten is voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q37 Het contact met mijn buurtgenoten is

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q38 Sociaal contact met buurtgenoten is voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q39 Ik vind de gezamenlijke activiteiten (Buurtbarbecues, braderieën etc.) in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q40 Gezamenlijke activiteiten zijn voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q41 Ik ben lid van een jeugd/jongeren- of/en sportvereniging

Allebei, van (vul in) (1) _____

Ja, van een jeugd/jongerenvereniging (vul in) (2) _____

Ja, van een sportvereniging (vul in) (3) _____

Nee (4)

Q42 Sportverenigingen zijn voor mij ... in de Reeshof

Zeer onbelangrijk (1)

Onbelangrijk (2)

Neutraal (3)

Belangrijk (4)

Zeer belangrijk (5)

Q44 Opmerkingen over de sociale contacten in de Reeshof (goede, slechte, verbeterpunten)

End of Block: De sociale wijk

Start of Block: Veiligheid

Q45 Ik ervaar overlast in de Reeshof

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q46 Zo ja, wat voor overlast heb je dan ervaren?

Q47 Ik ben weleens slachtoffer geweest van een gewelddadig delict (mishandeling, inbraak, diefstal)

- Nooit (1)
- 1 keer (2)
- 2 keer (3)
- 3 keer (4)
- Vaker dan 3 keer (5)

Q48 Ik voel me veilig in de Reeshof

- 0 (0)
- 1 (1)
- 2 (2)
- 3 (3)
- 4 (4)
- 5 (5)
- 6 (6)
- 7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q50 Voelt u zich weleens onveilig in andere delen van de Reeshof? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Gesworen Hoek (1)

Huibeven (2)

Campenhoef (3)

Heyhoef (4)

Heerenvelden (5)

Dongewijk (6)

Tuindorp de Kievit (7)

Leeuwerik (8)

Dalem (9)

Koolhoven (10)

Witbrant (11)

Weet ik niet (12)

Nee (13)

Q51 Veiligheid is voor mij ... in de Reeshof

Zeer belangrijk (1)

Belangrijk (2)

Neutraal (3)

Onbelangrijk (4)

Zeer onbelangrijk (5)

Q52 Opmerkingen over de veiligheid in de Reeshof (goede, slechte, verbeterpunten)

End of Block: Veiligheid

Start of Block: Einde

Q54 Welk cijfer zou jij de Reeshof geven voor de totale, algemene leefbaarheid?

0 (0)

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 (6)

7 (7)

8 (8)

9 (9)

10 (10)

Q55 Heb je nog opmerkingen over de leefbaarheid in de Reeshof?

Q56 Wil je kans maken op een van de drie cadeaubonnen van bol.com, vul dan hieronder jouw mailadres in

End of Block: Einde

LITERATUUR

AD. (2011). *Vinex-wijk getto van de toekomst*. Geraadpleegd op 6 maart 2018, van <https://www.ad.nl/economie/vinex-wijk-getto-van-de-toekomst~aa1bf2baf/>

AD. (2018). *Veldhuizen maakt nu kennis met de grillen van een Vinex-wijk*. Geraadpleegd op 26 juni 2018, van <https://www.ad.nl/utrecht/veldhuizen-maakt-nu-kennis-met-de-grillen-van-een-vinex-wijk~ac3ef4f3/>

Almere deze week. (2017). *Hangjongeren zorgen voor steeds meer overlast*. Geraadpleegd op 28 februari 2018, van <http://www.almeredezeweek.nl/widgets/2164-nieuws/nieuws/1433428-hangjongeren-zorgen-voor-steeds-meer-overlast>

Anguita, P. (2016). *Aandacht voor jongeren in de Reeshof*. Tilburgers.nl. Geraadpleegd op 21 maart 2018, van <https://www.tilburgers.nl/aandacht-jongeren-reeshof/>

Berg, J. & Naafs, S. (2017). *Vinexmensen: Vinexwijken vandaag en verder*. Rotterdam: nai010

Boterman, W., Karsten, C. (2015). *De stad: magneet, roltrap en spons. Bevolkingsontwikkelingen in stad en stadsgewest*. Den Haag: Planbureau voor de leefomgeving

Bravo. (2016). *Tilburg lijnennetkaart*. Geraadpleegd op 1 mei 2018, van https://www.bravo.info/sites/www.bravo.info/files/documenten/arriva_tilburg_2016-2017-low.pdf

Broxterman, E., Wittkämper, L., Van Der Reijden, H. (2018). *Leefbaarheid in Tilburg: Lemon vervolgmeting 2017*. Geraadpleegd op 1 mei, van http://lemon-onderzoek.nl/wp-content/uploads/2018/04/Rapportage_Lemon_Tilburg_2017.pdf

CBS. (2003). *Jeugd 2003, cijfers en feiten*. Geraadpleegd op 7 maart, van <https://www.cbs.nl/nr/rdonlyres/af6e0157-6835-4f68-91a9-837157c380d3/0/2003g87p111art.pdf>

CBS. (2016a). *Vinex-wijken zijn relatief rijk en kinderrijk*. Geraadpleegd op 14 februari 2018, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/25/vinex-wijken-zijn-relatief-rijk-en-kinderrijk>

CBS. (2016b). *Meer jonge gezinnen verlaten de stad*. Geraadpleegd op 7 maart 2018, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/23/meer-jonge-gezinnen-verlaten-de-stad>

CBS. (2016c). *Transport en mobiliteit 2016*. Geraadpleegd op 19 maart 2018, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2016/25/transport-en-mobiliteit-2016>

CBS. (2016d). *Geregistreeerde criminaliteit per gemeente, wijk en buurt, 2010-2015*. Geraadpleegd op 1 mei 2018, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2016/45/geregistreeerde-criminaliteit-per-gemeente-wijk-en-buurt-2010-2015>

CBS. (2017). *Veel jonge gezinnen verlaten de grote stad*. Geraadpleegd op 7 maart 2018, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/45/veel-jonge-gezinnen-verlaten-de-grote-stad>

CBS. (2018). *CBS in uw buurt*. Geraadpleegd op 30 maart, van <http://www.cbsinuwbuurt.nl>

Deijl, S. (2012). *De rechtvaardigheid van de Leefbaarometer*. Agora, p. 23-25

De Straat Milieu-adviseurs B.V. & UvA B.V. (1998). *Informatievoorziening Stad en Milieu: Uitgangssituatie experimenten*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu.

De Volkskrant. (2012). *Vinexwijk allesbehalve getto*. Geraadpleegd op 6 maart 2018, van <https://www.volkskrant.nl/archief/vinexwijk-allesbehalve-getto~a3353653/>

Fielding, A. (1992). *Migration and social mobility: South East England as an escalator region* Regional Studies 26: 1-15.

Filius, F., Van Melik, R. (2011). *Jongeren in de openbare ruimte*. Geografie, november/december, p. 28-30.

Gemeente Den Haag. (2011). *Voorzieningen oudere jeugd in Vinex-wijken*. Geraadpleegd op 26 juni 2018, van https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/overige_bestuurlijke_stukken/96139

Gemeente Tilburg. (2016). *Omgevingsvisie Tilburg 2040*. Geraadpleegd op 21 maart 2018, van https://0855.ropubliceer.nl/?pID=D80B5364-70FB-4FF1-8CEE-71473AFFE6DD&__redirected=true

Hospers, G., Van Melik, R., Ernste, H. (2015). *Visies op de stad: van tuindorp tot smart city*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers

Karman, J. (2014, 15 februari). Probleemjongeren IJburg bron van zorg voor Oost. *Het Parool*. Geraadpleegd op 28 februari, van <https://www.parool.nl/amsterdam/probleemjongeren-ijburg-bron-van-zorg-voor-oost~a3597800/>

Karsten, L. & De Stigter-Speksnijder, M. (2006). *Vinex-wijken: de professionele kritiek en de dagelijkse woonpraktijk - een essay*. Utrecht: Nethur

Karsten, L., Kuiper, E., Reubsaet, H. (2001). *Van de straat? De relatie jeugd en openbare ruimte verkend*. Assen: Van Gorcum

Kloosterman, R., Coumans, M. (2014). *Lidmaatschap en deelname verenigingen*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek

Kloosterman, R., Van Der Houwen, K. (2014). *Frequentie en kwaliteit van sociale contacten*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek

Leefbaarometer. (2016). *Leefbaarometer - online informatie over de leefbaarheid in alle buurten en wijken*. Geraadpleegd op 8 maart 2018, van <https://www.leefbaarometer.nl/kaart/?indicator=0&schaalniveau=0&periode=1&referentiekart=1&locatie=tilburg&latitude=&longitude=#kaart>

Leefbaarometer. (2018). *Wat is dit leefbaarometer*. Geraadpleegd op 30 april, van <https://www.leefbaarometer.nl/page/Help#dimensies>

Leidelmeijer, K., Marlet, G., Ponds, R., Schulenberg, R., Woerkens, C. van. (2014). *Leefbaarometer 2.0: instrumentontwikkeling*. Geraadpleegd op 8 maart 2018, van <http://doc.leefbaarometer.nl/resources/Leefbaarometer%202.0%20Instrumentontwikkeling%20CONCEPT.pdf>

Leidelmeijer, K., Marlet, G., Van Iersel, J., Van Woerkens, C., Van der Reijden, H. (2008). *De Leefbaarometer: Leefbaarheid in Nederlandse wijken en buurten gemeten en vergeleken*. Geraadpleegd op 19 maart, van [file:///C:/Users/s4465172/Downloads/leefbaarometerrapportageinstrumentontwikkeling%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/s4465172/Downloads/leefbaarometerrapportageinstrumentontwikkeling%20(1).pdf)

Leidelmeijer, K., Van Kamp, I. (2004). *Kwaliteit van de Leefomgeving en Leefbaarheid: Naar een begrippenkader en conceptuele inkadering*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid en Milieu

Manting, D., Huisman, C. (2013). *Jongeren en stedelijke groei*. Rooilijn 44: 420-428.

Wennekers, A., van Troost D., Wiegman, P. (2016).
Media:Tijd 2015. Amsterdam/Den Haag: NLO, NOM, SKO, BRO en SCP.

Mees, A. & Van Winkelen, V. (2016). *Nieuwbouw groeit niet mee met bevolking: Pubers verpieteren in Vinex*. Geraadpleegd op 25 februari 2018, van <https://www.fritsspangenberg.com/2016/06/30/pubers-verpieteren-vinex/>

Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie. (Niet bekend). *Geef jongeren de groene ruimte!: Een handreiking voor 'groene' organisaties*. Geraadpleegd op 19 maart 2018, van <https://www.bureauzet.nl/wp-content/uploads/2011/06/Geef-jongeren-de-groene-ruimte.pdf>

Ministerie van VROM. (2004). *Leefbaarheid van wijken*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu.

Ministerie van VROM. (2006). *Evaluatie Verstedelijking VINEX 1995 tot 2005*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu.

Ministerie van VROM. (2007). *Evaluatie Verstedelijking VINEX 1995 tot 2005*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu.

MOVISIE. (2011). *Chillen in het Groen: De waarde van groen op jongerenontmoetingsplekken onderzocht*. Geraadpleegd op 19 maart 2018, van https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Chillen%20in%20het%20groen%20%5BMOV-181988-0.4%5D.pdf

Noorda, J., Veenbaas. R. (2004). *Rondhangen als tijdverdrijf, handleiding voor jongeren ontmoetingsplaatsen en jeugdbeleid*. Amsterdam: VU Uitgeverij

NS Reisplanner. (2018). NS Reisplanner (Versie 5.3.2) [Mobiële applicatie software].

OVinNederland.nl. (2018). *OV in Nederland: 10 jaar!* Geraadpleegd op 1 mei 2018, van http://wiki.ovinnederland.nl/wiki/Tilburg_Reeshof

Postelmans, P. (1998). *Kids en pubers in de Reeshof: behoeftenonderzoek naar voorzieningen voor de vrijetijdsbesteding van jongeren. (Afstudeerscriptie)*. Vrijetijdswetenschappen, de katholieke universiteit van Brabant.

Raets, B. (2008). *Vinex-bewoners zijn geen doorsnee stedelingen*. Geraadpleegd op 14 februari 2018, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2008/51/vinex-bewoners-zijn-geen-doorsnee-stedelingen>

Reep, C. (2006). *Jongeren voelen zich vaker onveilig dan ouderen*. Geraadpleegd op 20 maart 2018, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2006/26/jongeren-voelen-zich-vaker-onveilig-dan-ouderen>

Regio Leidsche Rijn. (2017). *Extra politie in Vleuterweide vanwege jeugdoverlast*. Geraadpleegd op 28 februari 2018, van <https://www.regioleidscherijn.nl/2017/06/25/extra-politie-vleuterweide-vanwege-jeugdoverlast/>

Reijndorp, A., Kompier, V., Metaal, S., Nio, I., Truijens, B. (1998). *Buitenwijk: stedelijkheid op afstand*. Rotterdam: NAI uitgevers

Reijndorp, A., Bijlsma, L., Nio, I. (2012). *Atlas Nieuwe Steden: de verstedelijking van de groeikernen*. Haarlem: Trancity/Valiz

Rigo., Atlas voor gemeenten. (2003). *Onderscheid in leefbaarheid: Ontwikkeling van de leefbaarheid 2010-2012*.

Roos, A. & Willems, R. (2013). *Reeshof: 50.000 nieuwe bewoners*. Tilburg: Blad & boek.

Scholen op de kaart. (2018). *Scholen op de kaart*. Geraadpleegd op 30 april, van <https://www.scholenopdekaart.nl/>

SCP. (2013). *Wat doen Nederlanders in hun vrije tijd*. Geraadpleegd op 21 maart 2018, van https://www.scp.nl/Onderzoek/Tijdsbesteding/Hoe_lang_en_hoe_vaak/Vrije_tijd/Wat_doen_Nederlanders_in_hun_vrije_tijd

Stadsmonitor Gemeente Tilburg. *Bevolking gebiedsindeling t/m 2016 - Reeshof*. Geraadpleegd op 28 februari 2018, van <https://tilburg-stadsmonitor.buurtmonitor.nl/>.

Stationsweb (2018). *Station Tilburg Reeshof*. Geraadpleegd op 13 juni 2018, van <http://www.stationsweb.nl/station.asp?dir=tilburgreeshof>

Trimbos-instituut. (2016). *Het Grote Uitgaansonderzoek 2016: Uitgaanspatronen, middelengebruik en preventieve maatregelen onder uitgaande jongeren en jongvolwassenen*. Geraadpleegd op 7 maart 2018, van <https://assets.trimbos.nl/docs/da0f3e40-3ad6-498d-852c-9d59105a85c2.pdf>

Van den Berg, A., Beer, A., Hamel, R., Manneke, A., Schildwacht, P. (2003). *Leefkwaliteit Stationsgebied Utrecht*. Gemeente Utrecht, Dienst Stadsontwikkeling, Utrecht.

Van der Wouden, R. (2015). *De ruimtelijke metamorfose van Nederland 1988-2015*. Rotterdam: nai010 uitgevers

Van Horssen, C. (2001). *Leven in een wijk in wording: een verkenning van de Reeshof*. Rotterdam: Omission

Van Horssen, C. Efdée, E, Witteveen, A.,, Te Brummelstroete, H. (2001). *Encyclopedie over wonen & meer in de Reeshof en daarbuiten*. Rotterdam: Omission

Van Hulle. (2017). *Landelijke Monitor Studentenhuisvesting*. Geraadpleegd op 13 juni 2018, van https://www.kences.nl/assets/files/2017/r2017-0001rh_20171002.pdf

Van Winsum-Westra, M., De Boer, T.A. (2004). *(On)veilig in bos en natuur? Een verkenning van subjectieve en objectieve aspecten van sociale en fysieke veiligheid in bos- en natuurgebieden*. Geraadpleegd op 20 maart 2018, van <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/18208>

Verschuren, P., Doorewaard, H. (2000). *Het ontwerpen van een onderzoek*. Amsterdam: Boom Lemma Uitgevers

Visser, P., Van Dam, F. (2006). *De prijs van de plek: Woonomgeving en woningprijs*. Rotterdam: NAI Uitgevers

Volksgezondheidszorg. (2016). *Sportdeelname wekelijks naar leeftijd en geslacht*. Geraadpleegd op 7 maart 2018, van <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/sport-en-bewegen/cijfers-context/huidige-situatie#node-sportdeelname-wekelijks-naar-leeftijd-en-geslacht>

WBO. (2002). *Woningbehoefte, onderzoeken en deelrapporten*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu.

Wijktoets. (2018). *Wijken*. Geraadpleegd op 1 mei, van <https://www.tilburg.nl/stad-bestuur/stad/wijken/>